

Innst. O. nr. 19

(2004-2005)

Innstilling til Odelstinget fra sosialkomiteen

Ot.prp. nr. 86 (2003-2004) og Dokument nr. 8:79 (2003-2004)

Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og enkelte andre lover og forslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik og Øystein Hedstrøm om lov om endring i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v.

Til Odelstinget

1. ALKOHOLPOLITISK BAKGRUNN

1.1 Sammendrag

Det framholdes i Ot.prp. nr. 86 (2003-2004) at Regjeringens mål for rusmiddelpolitikken er en betydelig reduksjon i de sosiale og helsemessige skadene av rusmiddelbruk, og at det er et sentralt mål for alkoholpolitikken å redusere totalkonsumet av alkohol gjennom tiltak rettet mot hele befolkningen.

Den gjeldende alkoholloven trådte i kraft i 1998. Sosialdepartementet har de siste årene mottatt en rekke innspill og synspunkter fra kommuner, frivillige organisasjoner og næringsdrivende på hvordan lovverket fungerer i praksis. Det vises også til utredninger som har bidratt til økt kunnskap om den dokumenterbare effekten av de ulike alkoholpolitiske virkemidlene. Forholdet til EØS-avtalen krever også en ny vurdering av enkelte bestemmelser i alkoholloven. Samlet sett har dette gitt grunnlag for en generell gjennomgang av alkoholloven for å sikre at den fortsatt fungerer som et effektivt alkoholpolitisk redskap.

Med de endringer som foreslås i proposisjonen, ønsker Regjeringen å videreføre alkoholloven som et sentralt virkemiddel i alkoholpolitikken.

Totalforbruket av alkohol i den norske befolkningen har siden 1993 vært økende. I 1993 var forbruket

beregnet til 4,55 liter ren alkohol per innbygger over 14 år, mens det i 2003 var økt til 6,03 liter. 10 prosent av befolkningen står for rundt 50 prosent av konsumet. Mens det beregnede gjennomsnittlige alkoholforbruket i første halvdel av 1990-tallet i aldersgruppen 15-20 år ble beregnet til omkring 3 liter ren alkohol per år, var det i 2003 på hele 5,6 liter ren alkohol. Det uttales at internasjonal forskning og forbruksstatistikk viser at norsk alkoholpolitikk har vært effektiv i forhold til å begrense totalkonsumet.

Det legges i proposisjonen vekt på at de internasjonale rammebetingelsene for norsk alkoholpolitikk endres, og at særlig EØS-avtalen har skapt et press for endringer i norsk regelverk. Det framholdes også at store avgiftsreduksjoner i våre naboland gir press mot relativt høye norske særavgifter.

Et viktig mål for Sosialdepartementet er å modernisere og oppdatere alkoholloven slik at den fortsatt fungerer som et godt styringsverktøy for kommunene. Et effektivt lokalt forvaltet bevillingssystem er helt sentralt i denne sammenheng.

Et notat om lovendringene ble sendt på høring i desember 2003 med høringsfrist i februar 2004. Det er mottatt hørings svar fra 94 instanser. Det uttales at flertallet av høringsinstansene er positive til de foreslåtte endringene.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bjarne Håkon Hanssen, Britt Hildeng, Asmund Kristoffersen og Gunn Olsen, fra Høyre, Beate Heieren Hundhammer, Bent Høie og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Fremskrittspartiet, lederen John I. Alvheim og Harald T. Nesvik, fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Molvik, fra Kristelig Folkeparti,

Åse Gunhild Woie Duesund og Per Steinar Osmundnes, og fra Senterpartiet, Ola D. Gløtvold, er positiv til at Regjeringen kommer med en revisjon av alkoholloven da tiden er inne for en slik revisjon både på bakgrunn av den generelle samfunnsdebatten, nyere forskningsrapporter samt forholdet til EØS-avtalen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at målet for norsk rusmiddelpolitikk må være en betydelig reduksjon i de sosiale og helsemessige skadene av rusmiddelbruk, og stiller seg derfor bak Regjeringen sine mål for rusmiddelpolitikken. Et sentralt mål er å redusere totalkonsumet av alkohol. Flertallet viser til at det er faglig belegg for å mene at norsk alkoholpolitikk har vært effektiv i forhold til å begrense totalkonsumet. Det betyr at det ikke bare er behov for å søke å opprettholde de virkemidlene som vi vet er effektive, men også å utvikle nye kompensatoriske tiltak.

Flertallet understreker at det er avgjørende at alkoholloven fungerer som det loven er tenkt til; et effektivt alkoholpolitisk redskap. Det er således avgjørende at en modernisering og oppdatering av alkoholloven resulterer i at den fortsatt fungerer som et godt styringsverktøy for kommunene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er opptatt av å kunne se både det registrerte og uregistrerte forbruket av alkohol i en sammenheng, slik at en mer kan målrette de tiltak en setter inn for å redusere rusmiddelmisbruket i Norge. Når Regjeringen, gjennom forslaget til endringer i alkoholloven i Ot.prp. nr 86 (2003-2004), snakker om sitt mål om en betydelig reduksjon i de sosiale og helsemessige skadene av rusmiddelbruk, så viser den sine restriktive holdninger til alkohol i utgangspunktet.

Disse medlemmer er enige i at en må tilstrebe færrest mulig skader som følge av rusmiddelmisbruk på lik linje med at vi ønsker færrest mulig skader og helseproblemer av andre årsaker. Det er imidlertid grunn til å påpeke at det må gå et skille mellom det som kan karakteriseres som bruk, og det som er et misbruk. Dette kan det virke som om Regjeringen ikke har tatt inn over seg. Disse medlemmer vil vise til at et normalt konsum av alkohol ikke nødvendigvis medfører skade eller andre problemer.

Disse medlemmer vil videre vise til at det helt åpenbart er en sammenheng mellom for høye avgifter på lovlig omsettbare alkohol og kriminalitet knyttet til smugling og hjemmebrenning. Disse medlemmer vil også vise til at det burde blitt satset mer midler på justissektoren slik at en kan få bed-

re kontroll med den illegale omsetningen av alkohol. Dette er veldig viktig sett i forhold til at risikoen for å kunne bli utsatt for forgiftninger er meget stor dersom man drikker denne spriten. Disse medlemmer er av den formening at det blir for enkelt å bare si at en ikke skal drikke denne spriten, og at de som gjør det, selv må ta ansvaret for dette.

Disse medlemmer mener det er viktig at vi også tar inn over oss at vi lever i en stadig åpnere verden med de fordeler og ulemper dette medfører. Det er derfor nødvendig å se norsk alkoholpolitikk i en større sammenheng. Disse medlemmer mener derfor at norsk alkoholpolitikk i større grad må tilpasses det som er tilfellet i resten av Europa.

2. KOMMUNAL STYRING, SAKSBEHANDLING OG KONTROLL

2.1 Innledning

2.1.1 Sammendrag

Det kommunale bevillingssystemet for salg og skjenking av alkoholholdig drikk skal bidra til å oppnå de nasjonale mål som er satt for alkoholpolitikken, og samtidig gi rom for kommunalt alkoholpolitisk skjønn og lokal tilpasning.

Målet med den gjennomgangen av virkemidlene som er foretatt i proposisjonen, er å legge best mulig til rette for at kommunene skal ha de nødvendige virkemidlene til rådighet for å sikre og kontrollere at de aktører som etablerer seg i markedet, er seriøse, og at de utøver salg og skjenking av alkohol på en forsvarlig måte.

Det uttales at de foreslåtte endringene vil gi kommunen større frihet til å organisere sitt alkoholpolitiske arbeid ut fra en vurdering av lokale forhold og at de vil legge bedre til rette for interkommunalt samarbeid.

2.1.2 Komiteens merknader

Komiteen mener at målet med en gjennomgang av virkemidlene i alkoholloven er å legge best mulig til rette for at kommunene skal ha nødvendige virkemidler til rådighet for å sikre og kontrollere at de aktører som etablerer seg i markedet, er egnet til det, og at de utøver salg og skjenking av alkohol på en forsvarlig måte.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, påpeker at dersom en skal påvirke totalforbruket av alkohol, er en blant annet avhengig av et effektivt bevillingssystem for omsetning av alkohol. Dersom skadelige drikkemønstre skal endres, er det viktig at utøvelsen av salgs- og skjenkebevillinger kontrolleres.

Komiteen mener at dersom en skal redusere ulovlig omsetning av alkohol, kreves det god samordning av kontrolltiltak nasjonalt og lokalt og strenge reaksjoner der det skjer ulovlig skjenking av alkohol.

Komiteen ønsker også å påpeke at det er et politisk mål å heve debutalderen for alkoholbruk. En heving av debutalderen for alkoholbruk forutsetter god kontroll både fra bevillingshaverne og kontrollmyndighetene for å hindre salg og skjenking til mindreårige.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, stiller seg bak Regjeringens foretatte avveining mellom nasjonale hensyn som kan begrunne statlig styring, og de hensyn som begrunner lokal handlefrihet. Kommunene må ved vurdering av lokalisering for salgs- og skjenkesteder kunne legge vekt på ønsket om å skape trygge og positive miljøer.

2.2 Delegasjon

2.2.1 Sammen drag

Alkoholloven § 1-12 inneholder begrensninger i adgangen til delegasjon i kommunale bevillingssaker. Avgjørelser om tildeling av bevilling og om tiden for salg og skjenking kan bare delegeres til formannskapet. I kommuner med parlamentarisk styringsform kan slike saker bare delegeres til faste utvalg eller kommunerådet. Det framholdes at bestemmelsen i § 1-12 har skapt en del usikkerhet i kommunene med hensyn til hvor langt begrensningene i delegasjonsadgangen går. Det uttales også at begrensningene kan gjøre saksbehandlingen i salgs- og skjenkebevillingssaker lite effektiv da kravet om politisk behandling kan bidra til at kommunens saksbehandlingstid blir lang.

Departementet foreslår å oppheve alkoholloven § 1-12. Det innebærer at de ordinære delegasjonsbestemmelsene i kommuneloven kommer til anvendelse. Departementet peker på at det fortsatt vil være opp til det enkelte kommunestyre å avgjøre i hvilken grad delegasjon er ønskelig.

Etter departementets vurdering er det etter gjeldende rett ikke hjemmel for kommunene til å delegerer bevillingsmyndigheten til en interkommunal sammenslutning, og det foreslås at det tas inn i alkoholloven § 1-7 en bestemmelse om at dette skal kunne gjøres.

2.2.2 Komiteens merknader

Komiteen er opptatt av at den kommunale alkoholpolitikken skal være politisk styrt, men er enig med Regjeringen i at de nåværende delegasjonsbegrensningene ikke er nødvendige for å sikre dette, og

støtter således opphevelsen av § 1-12. Samtidig støttes opprettholdelsen av bestemmelsene i §§ 1-6 og 1-7d, jf. også nedenfor.

Komiteen støtter forslaget om å gi kommunene større frihet til å organisere sitt alkoholpolitiske arbeid ut fra lokale forhold, og komiteen vil også påpeke at interkommunalt samarbeid på området er et steg i riktig retning for flere kommuner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, understreker at interkommunalt samarbeid kan bidra til kompetanseutvikling og mer rasjonell kontroll.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter forslaget om at det åpnes for en større grad av delegasjon hva angår salgs- og skjenkebevillinger i kommunene. Disse medlemmer støtter også forslaget om at det, dersom det er ønskelig, skal kunne gis anledning til å delegerer til et interkommunalt organ. Disse medlemmer vil imidlertid vise til at det i kommunene er særdeles viktig at man sørger for en ankeadgang inn mot et politisk organ slik at bransjen vil kunne føle en trygghet om at en ikke bli utsatt for forskjellsbehandling.

2.3 Kommunal alkoholpolitisk handlingsplan

2.3.1 Sammen drag

Etter alkoholloven § 1-7d har kommunen plikt til å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Departementet legger til grunn at den alkoholpolitiske handlingsplanen skal være et sentralt instrument for å sikre helhetlig behandling av alkoholpolitiske spørsmål i kommunen. Departementets forslag om å oppheve delegasjonsbestemmelsen i alkoholloven § 1-12 forutsetter at det foreligger slike planer.

Departementet mener det kan være hensiktsmessig at kommunene vurderer muligheten for å lage interkommunale alkoholpolitiske handlingsplaner.

Departementet mener at alkoholloven § 1-7d om plikt til å utarbeide alkoholpolitisk handlingsplan bør opprettholdes.

2.3.2 Komiteens merknader

Komiteen legger til grunn at den alkoholpolitiske handlingsplanen skal være et sentralt instrument for å sikre helhetlig behandling av alkoholpolitiske spørsmål i kommunen. Komiteen støtter forslaget om å oppheve delegasjonsbestemmelsen i alkoholloven § 1-12, men forutsetter at det foreligger slike planer, og understreker derfor at alkoholloven § 1-7d om plikt til å utarbeide alkoholpolitisk handlingsplan bør opprettholdes.

Komiteen mener også det kan være hensiktsmessig at kommunene vurderer muligheten for å lage interkommunale alkoholpolitiske handlingsplaner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener det er naturlig at veilederen for kommunal rusmiddelpolitisk plan revideres, men understreker at veiledning om hva en plan skal inneholde, ikke må utformes som begrensinger for kommunenes utforming av alkoholpolitikken.

2.4 Vandel

2.4.1 *Sammendrag*

Ved lovrevisjonen som trådte i kraft 1. januar 1998 ble det tatt inn bestemmelser i alkoholloven om at bevillingshaver og visse sentrale aktører i skjenke- eller salgsvirksomheten må ha utvist uklanderlig vandel i forhold til alkohollovgivningen og skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen.

Det framholdes at det fra flere hold er hevdet at dagens regulering av den personkrets som skal vandelsvurderes, ikke i tilstrekkelig grad gir bevillingsmyndigheten mulighet til å avdekke stråmannsvirksomhet, indirekte eierskap og fiktive overdragelser. Departementet mener det er behov for å gjøre vandelsbestemmelsen mer effektiv. Det uttales at den personkrets som er angitt i dagens lovbestemmelse, ikke på en god nok måte ivaretar hensynet bak regelen - å sikre at personer som driver virksomhet med bevilling etter alkoholloven, er egnet til å drive slik virksomhet. Etter departementets oppfatning er det personers tilknytning til virksomheten etter en helhetsvurdering som bør være avgjørende - ikke om vedkommende isolert sett oppfyller minst ett av de alternativer som er listet i dagens bestemmelse.

Departementet foreslår å endre lovteksten slik at spørsmålet om en person omfattes av den personkrets som skal vandelsvurderes, må avgjøres etter en helhetsvurdering av om vedkommende har "vesentlig innflytelse på virksomheten". For å lette anvendelsen av bestemmelsen foreslås det å innføre en positiv oppregning over personer som alltid vil anses for å ha vesentlig innflytelse på virksomheten. Det presiseres at oppstillingen ikke er uttømmende. Det foreslås videre å innføre en regel om at bevillingsmyndigheten i vurderingen av om en person har vesentlig innflytelse på virksomheten, skal kunne legge vekt på vedkommendes nærstående forhold til virksomheten.

2.4.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener det er behov for å gjøre

vandelsbestemmelsen mer effektiv, da den personkrets som skal vandelsvurderes, og som er angitt i dagens lovbestemmelse, ikke i tilstrekkelig grad gir bevillingsmyndighetene mulighet til å ivareta hensynet bak regelen - å sikre at personer som driver virksomhet med bevilling etter alkoholloven, er egnet til å drive slik virksomhet. Etter flertallets oppfatning er det personers tilknytning til virksomheten etter en helhetsvurdering som bør være avgjørende - ikke om vedkommende isolert sett oppfyller minst ett av de alternativer som er listet opp i dagens bestemmelse.

Flertallet støtter således forslaget om å endre lovteksten slik at spørsmålet om en person omfattes av den personkrets som skal vandelsvurderes, må avgjøres etter en helhetsvurdering av om vedkommende har "vesentlig innflytelse på virksomheten".

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har merket seg at det arbeides videre med harmonisering av vandelskrav og bevillingsordningene i alkoholloven og serveringsloven. Disse medlemmer ber om at det i det videre arbeid vektlegges at det ut fra den erfaring kontrollmyndighetene har med skjenkesteder, synes som om behovene for krav til bevillingshaver er større her enn i rene serveringsvirksomheter.

Disse medlemmer ønsker å legge vekt på den erfaring storbyene har med å håndtere skjenkebransjen, og ønsker å inkludere styrer og stedfortreder i den personkrets som skal egnethetsvurderes etter § 1-7a. Disse medlemmer mener det er viktig å vurdere styrers og stedfortreders personlige egenskaper med hensyn til for eksempel rusproblemer eller evne til å håndtere forretninger forsvarlig. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. skal § 1-7a første ledd annet punktum lyde:

Det skal også legges vekt på om bevillingssøker, styrer, stedfortreder og personer som nevnt i § 1-7 b første ledd, er egnet til å ha og/eller utøve bevilling."

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet mener at de kravene til vandelskrets som allerede er gjeldende i dag, er strenge nok. Disse medlemmer mener at det eneste en kommer til å oppnå med de foreslåtte endringer til vandelskretsen, er mer byråkrati, sterkere byråkratisk styring på bekostning av politisk, lengre saksbehandlingstid, økte utgifter samt en ytterligere stigmatisering av restaurantnæringen som en næring bestående av personer som har til hensikt å ikke drive lovlig. Disse medlemmer kan ikke akseptere dette ut-

gangspunktet og vil derfor stemme imot forslaget til endring hva angår utvidelse av vandelskretsen.

2.5 Dokumentasjonskrav

2.5.1 *Sammendrag*

Etter alkoholloven § 1-7 tredje ledd kan kommunen pålegge søkeren å dokumentere de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om kravene i §§ 1-7b og 1-7c er oppfylt.

Det uttales at det er uklart om bevillingsmyndigheten kan innhente opplysninger om finansieringsplan, driftsbudsjett og likviditetsbudsjett med hjemmel i alkoholloven § 1-7 slik den lyder i dag.

Det framholdes at flere kommuner har gitt uttrykk for at de har problemer med å avdekke for eksempel stråmannsvirksomhet og andre uheldige økonomiske forhold. Departementet har derfor funnet grunn til å foreslå å hjemle en uttrykkelig adgang for kommunen til å kreve at bevillingssøker framlegger finansieringsplan, drifts- og likviditetsbudsjetter, og en slik bestemmelse foreslås i et nytt annet punktum i alkoholloven § 1-7 tredje ledd.

2.5.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, er kjent med at flere kommuner har gitt uttrykk for at de har problemer med å avdekke for eksempel stråmannsvirksomhet og andre uheldige økonomiske forhold. Flertallet stiller seg derfor bak Regjeringens forslag om et nytt annet punktum i alkoholloven § 1-7 tredje ledd, hvor det uttrykkelig hjemles en adgang for kommunen til å kreve at bevillingssøker framlegger finansieringsplan, drifts- og likviditetsbudsjett.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg at enkelte kommuner har hevdet at de har problemer med å avdekke stråmannsvirksomhet og andre økonomiske forhold. På den bakgrunn er det at Regjeringen foreslår at det skal hjemles en uttrykkelig adgang for kommunen til å kreve at bevillingssøker framlegger finansieringsplan, drifts- og likviditetsbudsjetter. Disse medlemmer mener at dette ikke vil kunne løse de problemer som enkelte kommuner hevder å ha knyttet til stråmannsvirksomhet. Det som imidlertid er et faktum, er at dette forslaget vil medføre lengre saksbehandlingstid, økte personellkostnader i kommunene, mistenkeliggjøring av en hel bransje, samt at det faktisk vil være en kommunalt ansatt som vil kunne sitte og vurdere om en bedrift har livets rett eller ikke. Dersom det skulle vise seg at en bedrift driver på et ulovlig grunnlag med stråmannsvirksomhet og hvitvasking av penger, så er det et anliggende for påtale-

myndigheten. Disse medlemmer vil stemme imot forslaget til endring i alkoholloven § 1-7 tredje ledd.

2.6 Styrers og stedfortreders plikter

2.6.1 *Sammendrag*

Av alkoholloven § 1-7c annet ledd framkommer det at det påhviler styrer og i dennes fravær stedfortreder å føre tilsyn med utøvelsen av en salgs- eller skjenkebevilling. Styrer og stedfortreder må gjennom en obligatorisk kunnskapsprøve dokumentere at de har kunnskap om alkoholloven og forskrifter gitt med hjemmel i loven.

Departementet mener det er viktig at bevillingsmyndighetenes kontrollører må kunne be om at de som hevder å være styrer eller stedfortreder, etter en bevilling legitimerer seg, og foreslår at dette hjemles i § 1-7c nytt sjette ledd. I tillegg foreslår departementet at forskriftshjemmelen i § 1-7c sjette ledd blir nytt syvende ledd og utvides slik at den også hjemler forskrift som fastsetter plikter for styrer og stedfortreder som anses nødvendige for utøvelsen av effektiv kontroll.

2.6.2 *Komiteens merknader*

Komiteen påpeker at ved alkohollovrevisjonen i 1997 ble det lagt vekt på å styrke kravene til styrer og stedfortreder. Det ble understreket at det skulle være en realitet i det å inneha stillingene, og det ble stilt vandelskrav og krav om bestått kunnskapsprøve. Komiteen mener derfor det er viktig at den som er godkjent av bevillingsmyndigheten som styrer og stedfortreder, også er den som til daglig faktisk fører tilsyn med utøvelsen av bevillingen. Tilbakemeldinger fra kommuner viser at dette kan være et problem i storbyer med hyppige utskiftninger, og at det ikke er uvanlig at andre uregistrerte personer i praksis fungerer som styrer.

Komiteen mener derfor at det er viktig at bevillingsmyndighetenes kontrollører må kunne be om at de som hevder å være styrer eller stedfortreder etter en bevilling, legitimerer seg, og at dette hjemles uttrykkelig, og støtter derfor Regjeringens forslag om et nytt sjette ledd i alkoholloven § 1-7c.

2.7 Kommunale kontrollutvalg og andre sider ved kommunens kontroll

2.7.1 *Sammendrag*

Etter alkoholloven § 1-9 første ledd skal kommunen føre kontroll med kommunale bevillinger for salg og skjenking og for statlig skjenkebevilling til befalsmesser. Etter alkoholloven § 1-9 annet ledd skal departementet føre kontroll med øvrige statlige bevillinger. Etter lovens § 1-9 tredje ledd kan departementet gi forskrifter om denne kontrollen, herunder

om utøvelsen av kontrollen og opprettelse av kontrollutvalg. I alkoholforskriften kapittel 10 er det gitt forskrifter om at hver kommune plikter å ha kontrollutvalg. Det er også gitt nærmere regler for kontrollutvalgets virksomhet.

Departementet ønsker å forenkle statlig regelverk rettet mot kommunesektoren uten samtidig å ta fra kommunene viktige politiske styringsredskaper. Det er departementets oppfatning at den politiske styring med og overvåkning av kontrollen med salgs- og skjenkestedene ivaretas gjennom kravet til kommunal alkoholpolitisk handlingsplan, og at det ikke i tillegg er nødvendig at kommunene pålegges en bestemt organisering av kontrollvirksomheten.

Det foreslås å endre forskriftshjemmelen i § 1-9 slik at den ikke lenger omfatter adgangen til å gi forskrifter om opprettelse av kontrollutvalg og øvrig organisering av kontrollen med salgs- og skjenkestedene. Departementet presiserer at det etter forslaget fortsatt vil være hjemmel til å gi forskrifter om innholdet i kontrollansvaret.

2.7.2 *Komiteens merknader*

Komiteen stiller seg bak ønsket om å forenkle statlig regelverk rettet mot kommunesektoren uten samtidig å ta fra kommunene viktige politiske styringsredskaper.

Komiteen mener at det er av stor alkoholpolitisk betydning at hver kommune har ansvar for kontroll med sine salgs- og skjenkesteder, og tar dette ansvaret alvorlig. Samtidig er det komiteens oppfatning at den enkelte kommune på bakgrunn av sin kjennskap til de lokale forholdene selv best kan ta stilling til hvordan kontrollen med salgs- og skjenkestedene skal organiseres.

Det er komiteens oppfatning at den politiske styring med og overvåkning av kontrollen med salgs- og skjenkestedene ivaretas gjennom kravet til kommunal alkoholpolitisk handlingsplan, og at det ikke i tillegg er nødvendig at kommunene pålegges en bestemt organisering av kontrollvirksomheten. Komiteen stiller seg derfor bak forslaget som innebærer at det vil være opp til den enkelte kommune å vurdere hvordan kontrollen med salgs- og skjenkesteder skal organiseres. Komiteens oppfatning er at det er en fordel at kommunene kan velge om det skal opprettes kontrollutvalg, eller om kontrollen vil være bedre tilpasset de lokale forhold dersom den er organisert på en annen måte.

2.8 Internkontroll

2.8.1 *Sammendrag*

Det følger av alkoholloven at det enkelte salgs- og skjenkested har et ansvar for at utøvelsen av bevillingen skjer i samsvar med alkohollovens formål og bestemmelser.

I forbindelse med forrige større revisjon av alkoholloven, jf. Ot.prp. nr. 7 (1996-1997), ble det tatt inn en bestemmelse i § 1-9 fjerde ledd om at departementet kan gi forskrifter om internkontroll for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av alkoholloven overholdes.

Departementet mener det bør utformes forskrifter om at salgs- og skjenkesteder blir underlagt krav om internkontroll i forhold til kravene i alkoholloven og bevillingen. Forslag til forskrift vil bli presentert i forbindelse med den oppfølgende forskriftsrevisjonen.

2.8.2 *Komiteens merknader*

Komiteen støtter de foreslåtte endringene for styrket internkontroll.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, understreker at internkontrollkrav er særskilt viktige ved store arrangementer, som festivaler og lignende.

2.9 Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger

2.9.1 *Sammendrag*

Alkoholloven § 1-9 hjemler kommunens og statlig bevillingsmyndighets kontroll med utøvelse av salgs- og skjenkebevillinger.

Det uttales at bevillingsmyndighetens kompetanse i bevillingsperioden til å kontrollere om forutsetningene for bevilling fortsatt er oppfylt, er uklar, og at det for eksempel har vært stilt spørsmål ved om bevillingsmyndigheten kan kreve adgang til virksomhetens lager og regnskap.

Etter departementets oppfatning fordrer effektiv kontroll med at bevillingshaverne etterlever bestemmelsene i alkoholloven, at kontrollinstansen har mulighet for innsyn i virksomhetens regnskaper og alle lokaler som tilhører virksomheten.

Det foreslås at bevillingsmyndighetens kontrolladgang i forhold til utøvelsen av salgs- og skjenkebevillinger utvides til å omfatte tilgang til virksomhetens lokaler og regnskaper og utlevering av vareprøver.

2.9.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at kontroll med salgs- og skjenkebevillinger er helt nødvendig dersom man ved samordnede kontroller med andre etater skal få den dokumentasjon som kreves for å vurdere de faktiske forhold ved driften. Flertallet er positive til

departementets forslag om å tilrettelegge for en mer effektiv, målrettet og helhetlig stedlig kontroll med salgs- og skjenkebevillinger.

Etter flertallets oppfatning er det behov for at bevillingsmyndigheten i bevillingsperioden får tilgang til opplysninger som kan belyse spørsmål knyttet til om virksomheten drives i tråd med alkoholovens bestemmelser. Flertallet stiller seg derfor bak Regjeringens forslag om en effektiv kontroll med at bevillingshaverne etterlever bestemmelsene i alkoholoven, slik at kontrollinstansen har mulighet for innsyn i virksomhetens regnskaper og alle lokaler som tilhører virksomheten. Flertallet mener at dette er viktig blant annet for å kontrollere om vandelskravet til enhver tid er oppfylt. Videre støtter flertallet at kontrollinstansen skal kunne ta ut prøver av alkoholholdig drikk som selges eller skjenkes på stedet for å styrke kontroll knyttet til forhold som smugling, metanolinnhold og lignende. Flertallet viser i denne sammenheng til at det i flere kommuner har vært utført vellykkede felles kontroller i regi av for eksempel kontrollutvalgene etter alkoholoven og næringsmiddeletaten.

Flertallet understreker at tilgang til regnskaper er nødvendig for å kontrollere at prising ikke har karakter av tilbud både på salgs- og skjenkesteder. Flertallet mener at felleskontroller fra mange etater synes å være svært effektive. Tilgang til dokumentasjon for om mulig å avdekke brudd på vandelskrav, skatte- og avgiftslovgivningen mv. er en forutsetning for å kunne utføre kontroll, og dette bør kunne sikres ved utarbeidelse av forskrifter.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet ser det som naturlig at bevillingsmyndigheten gis tilgang til å kunne kontrollere de lager og tilstøtende lokaler som bevillingsinnehaver disponerer. Det er også naturlig at det skal kunne kreves utlevering av vareprøver, men dette må gjøres på en slik måte at bevillingsinnehaver ikke lider et unødige stort tap som følge av at vareprøver tas fra kostbare produkter, eller stadig gjentatte kontroller. Disse medlemmer ser det videre som nødvendig at det blir foretatt en vurdering av hvorvidt det skal innføres en ordning der kontrollmyndighet blir pålagt å dekke inn varekostnaden knyttet til vareprøver utover et visst beløp. Disse medlemmer vil imidlertid stemme imot kravet om utlevering av regnskaper så lenge det ikke foreligger konkret mistanke om ulovligheter. Dersom denne typen mistanke foreligger, vil dette fanges opp av annen type lovgivning enn alkoholoven. Det er etter disse medlemmers mening heller ikke synliggjort i tilstrekkelig grad hvordan dette vil kunne bli gjort gjeldende overfor eventuelle børsnoterte selskaper, da innsyn i disse selskapers regnskaper vil kunne gi sensitiv in-

formasjon. Dersom flertallet i komiteen skulle falle ned på å tillate et krav om utlevering av regnskaper, må dette på forhånd avklares med Oslo Børs.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. skal § 1-9 nytt tredje ledd lyde:

Bevillingsmyndigheten kan når som helst kreve tilgang til salgs- og skjenkestedets lokaler, herunder kreve å få nødvendige opplysninger om drift fra bevillingsinnehaver. Bevillingsinnehaver plikter uten erstatning eller vederlag å utlevere nødvendige vareprøver til bevillingsmyndigheten."

2.10 Forholdet til AS Vinmonopolet

2.10.1 Sammendrag

Etter ordlyden i alkoholoven § 1-9 omfattes AS Vinmonopolets kommunale salgsbevillinger av kommunens kontrollansvar. I merknaden til bestemmelsen i rundskriv I-6/98 er det imidlertid presisert at den kommunale kontrollplikten ikke skal omfatte Vinmonopolets utsalg. Dette reflekteres også i lov- og forskriftsbestemmelser om gebyr og kontrollutvalg.

Departementets oppfatning er at den uklarhet som inkonsekvens mellom lovens ordlyd og departementets tolkning i rundskrivet innebærer, bør ryddes av veien, og foreslår at § 1-9 endres slik at AS Vinmonopolet ikke omfattes av kommunens kontroll etter alkoholoven § 1-9.

2.10.2 Komiteens merknader

Komiteen støtter de foreslåtte endringene om forholdet til AS Vinmonopolet.

2.11 Overgangsperioden ved overdragelse av virksomheten

2.11.1 Sammendrag

Av alkoholoven § 1-10 første ledd framgår det at bevilling faller bort ved overdragelse av virksomheten. I tredje punktum er det fastsatt at virksomheten likevel kan fortsette på den tidligere bevilling i inntil tre måneder så fremt bevillingsmyndigheten er underrettet om dette.

Departementet foreslår å supplere bestemmelsen med en adgang for kommunen til å utvide overgangsperioden med én måned.

Departementet foreslår videre å stille konkrete vilkår om søkers aktivitetsplikt som forutsetning for rett til å drive på tidligere bevilling i en tre måneders overgangsperiode og for kommunens adgang til å utvide denne med én måned.

2.11.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, støtter de foreslåtte endringene om overgangsperioden ved overdragelse av virksomheten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er enige i at overgangsperioden bør økes slik at en har mulighet til å kunne drive virksomheten videre inntil en søknad om ny bevilling er behandlet. Disse medlemmer vil imidlertid ikke støtte forslaget om at utvidelsen blir begrenset til én måned, men mener at man kan gi en utvidelse i det tidsrommet det tar før en ny bevillingssøknad er ferdigbehandlet i kommunen. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. skal § 1-10 første ledd nytt fjerde punktum lyde:

Dersom søknad om ny bevilling ikke er endelig avgjort av kommunen innen tre måneder, skal kommunen gi tillatelse til at det drives videre på den tidligere bevilling inntil endelig behandling har funnet sted i kommunen.

Fjerde punktum blir femte punktum."

2.12 Begrepet "åpenbart beruset"

2.12.1 Sammendrag

Alkoholloven § 8-11 fastslår at det er forbudt å selge eller skjenke alkoholholdig drikk til personer som er åpenbart beruset, eller skjenke alkoholholdig drikk på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart beruset.

Det framholdes at bestemmelsen i § 8-11 har reist en del tolkningsspørsmål, for eksempel om bestemmelsen omfatter åpenbar beruselse i betydningen påvirkning av andre rusmidler enn alkohol.

Etter departementets oppfatning bør det sikres at alkoholloven også hjemler forbud mot å selge eller skjenke alkoholholdig drikk til personer som åpenbart er påvirket av rusmidler uavhengig av hvilket rusmiddel det er snakk om. På denne bakgrunn foreslår departementet å endre alkoholloven § 8-11 slik at det går klart fram at den også omfatter forbud mot salg og skjenking av alkohol til personer som åpenbart er påvirket av andre rusmidler enn alkohol. I tillegg til å endre ordet "alkohol" til "rusmidler" foreslår departementet å endre begrepet "beruset" til "påvirket".

2.12.2 Komiteens merknader

Etter komiteens oppfatning bør det sikres at alkoholloven også hjemler forbud mot å selge eller skjenke alkoholholdig drikk til personer som åpenbart er påvirket av rusmidler, uavhengig av hvilket rusmiddel det er snakk om, ikke minst fordi en de senere årene har sett en utvikling hvor blandingsmisbruk blir mer og mer vanlig. Kombinasjonen narkotiske stoffer og alkohol kan gi svært uforutsigbare og skadelige resultater for den enkelte. Komiteen er derfor fornøyd med forslaget til Regjeringen som slår fast dette forbudet.

Komiteen stiller seg bak innføringen av begrepet "påvirket" fremfor "beruset".

2.13 Om bruk av flere bevillinger samtidig

2.13.1 Sammendrag

Det følger av alkoholloven at bevillinger til henholdsvis salg og skjenking gjelder for et bestemt lokale og en bestemt type virksomhet, jf. §§ 3-1 annet ledd og 4-2 fjerde ledd. Etter § 4-1 kan skjenkebevilling ikke utøves sammen med salgsbevilling i samme lokale.

Det framholdes at overlappende bevillinger som innebærer rett for flere bevillingsinnehavere til å skjenke samtidig i de samme lokalene, medfører et kontrollproblem. Det bør etter departementets oppfatning presiseres i alkoholloven at dette ikke er tillatt, og det foreslås at det fastslås i § 4-1 første ledd nytt annet punktum at det bare kan gis flere skjenkebevillinger til samme lokale til én bevillingshaver med mindre det i bevillingene er fastsatt tider for skjenking som ikke er overlappende.

Departementet vurderer det slik at bruken av begrepet "utøves" i § 4-1 første ledd kan gi rom for uklarheter, og foreslår å endre bestemmelsen slik at den presiserer at salgs- og skjenkebevilling ikke kan gis til samme lokale.

2.13.2 Komiteens merknader

Komiteen støtter de foreslåtte endringene om bruk av flere bevillinger samtidig.

2.14 Inndragning på grunnlag av diskriminering ved skjenkestedet

2.14.1 Sammendrag

Bestemmelsene om hvilke grunner som kan føre til inndragning av salgs- og skjenkebevillinger, følger av alkoholloven § 1-8.

Departementet mener at utestedsdiskriminering bør bekjempes også på denne måte, og har derfor vurdert hvordan lovverket best kan sikre at utestedsdiskriminering kan føre til inndragning av skjenkebevilling.

Det foreslås å presisere i en egen bestemmelse i § 1-8 at utestedsdiskriminering innebærer inndragningsgrunn. Det vises til at straffelovens bestemmelser om diskriminering omfatter diskriminering pga. tro, rase, hudfarge, nasjonal eller etniske opprinnelse, samt pga. homofil legning, leveform eller orientering. Etter departementets oppfatning bør avgrensningen av en hjemmel til å inndra skjenkebevillinger pga. utestedsdiskriminering knyttes opp mot de typer diskriminering som lovgiver har funnet grunn til å fastsette straffebed overfor i straffeloven.

Departementet foreslår at inndragningsadgangen skal gjelde ved diskriminering som skjer "ved skjenkestedet", dvs. at diskriminering som foregår utenfor skjenkestedet, i forbindelse med innganger, baddører osv., rammes.

Det uttales at dersom ansatte på skjenkestedet diskriminerer med hensyn til adgang til stedet, å få servering, plassering i lokalet, sørvisnivå mv., vil dette omfattes av bestemmelsen, men at gjesters diskriminerende ytringer om/handlinger mot en annen person ikke omfattes med mindre skjenkestedets ansatte ser mellom fingrene med dette eller følger opp dette på en slik måte at man kan si at vedkommende er diskriminert i forhold til virksomhetens tilbud.

Departementet mener det bør være et vilkår for inndragningsadgang at det foreligger gjentakelse.

Det er i dag ikke et vilkår for inndragning av en skjenkebevilling etter § 1-8 at bevillingshaver har hatt faktisk kjennskap til at det har foregått ureglementert alkoholskjenking. Alkoholloven har et objektivt ansvar. Departementet foreslår at objektivt ansvar skal gjelde også i forhold til den foreslåtte diskrimineringsbestemmelsen.

Departementet har vurdert den foreslåtte bestemmelsen i lys av forbudet mot dobbeltstraff i den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) protokoll 7 artikkel 4. Spørsmålet er om det forhold at en bevillingshaver får sin skjenkebevilling inndratt, sperrer for at vedkommende også strafforfølges og evt. dømmes for diskriminering etter straffeloven § 349a, og omvendt, om slik straff stenger for inndragning av skjenkebevillingen.

Departementet antar at inndragning av skjenkebevilling på grunn av utestedsdiskriminering ikke er å anse som straff i konvensjonens forstand.

2.14.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at utestedsdiskriminering må bekjempes, og støtter derfor den foreslåtte presiseringen i en egen bestemmelse i § 1-8 at utestedsdiskriminering innebærer inndragningsgrunn. Flertallet stiller seg også bak Regjeringens forslag om

at det bør være et vilkår for inndragningsadgang at det foreligger gjentakelse, og at objektivt ansvar også skal gjelde i forhold til den foreslåtte diskrimineringsbestemmelsen.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til behandlingen av St.meld. nr. 40 (2002-2003) og Innst. S. nr. 162 (2003-2004) der det vises til at Regjeringen i november 2002 besluttet å oppnevne et lovutvalg som skal utrede en styrking av det rettslige vernet mot diskriminering av funksjonshemmede, herunder spørsmålet om en egen lov mot diskriminering av funksjonshemmede. Regjeringen ønsker på denne måten å få kartlagt hvilke juridiske virkemidler som vil være mest hensiktsmessige for å styrke det rettslige vernet overfor funksjonshemmede.

Dette flertallet legger til grunn at det lovutvalg som nå utreder styrkingen av rettsvernet mot diskriminering av funksjonshemmede, også vil vurdere eventuell utvidelse av straffeloven § 349a sammen med vurdering av en antidiskrimineringslov.

Videre understreker dette flertallet at det er viktig å stoppe diskriminering av funksjonshemmede grunnet holdninger. Flere funksjonshemmede føler at de ikke er velkomne på utesteder. Dette angår også grupper som ikke fordrer særskilte tiltak for fysisk tilgjengelighet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til behandlingen av St.meld. nr. 40 (2002-2003) og Innst. S. nr. 162 (2003-2004) der det vises til at Regjeringen allerede i november 2002 besluttet å oppnevne et lovutvalg som skal utrede en styrking av det rettslige vernet mot diskriminering av funksjonshemmede, herunder spørsmålet om en egen lov mot diskriminering av funksjonshemmede. Regjeringen ønsker på denne måten å få kartlagt hvilke juridiske virkemidler som vil være mest hensiktsmessige for å styrke det rettslige vernet overfor funksjonshemmede. Når det gjelder juridiske virkemidler mer generelt, uttaler sosialkomiteen bl.a.:

"Komiteen meiner også at det i tillegg til lovutvalet er viktig at det er fremja og vil bli fremja ei rekke lovendingar innanfor dei enkelte sektorar for å styrke den rettslege situasjonen for personar med nedsett funksjonsevne. Frå komiteen si side er det ynskjeleg å understreke at det er viktig å sette fokus på eksisterande lovgjeving."

Disse medlemmer viser til at det var full enighet om å legge sektoransvarsprinsippet til grunn for tilgjengelighetsarbeidet. Det er en strategi som innebærer at det er de vanlige instansene som skal gi

og finansiere et tilbud, som må sørge for tilgjengelighet til personer med nedsatt funksjonsevne på lik linje med den øvrige befolkning. Disse medlemmer understreker at en slik strategi bare kan lykkes dersom det samtidig stilles konkrete krav til hvilke tiltak som må settes i verk.

På denne bakgrunn mener disse medlemmer at virkemiddelet særlovgivningen innebærer, må nyttes for å sikre mot diskriminering av funksjonshemmede. Alkoholloven gir næringsdrivende bevillinger til å selge og skjenke alkohol. Dette er en inntektskilde av stor betydning for dem som får bevilling. Alkohollovens intensjon er å begrense tilgangen generelt, men ikke overfor voksne enkeltgrupper. Siden antall bevillinger blir vurdert ut fra ønsket om å styre tilgjengelighet, og det heller ikke er et uttalt ønske med lave priser på alkohol, innebærer det å få en bevilling en fordel. Det er derfor stilt flere vilkår for å inneha bevilling. Disse medlemmer mener at det også må kunne stilles vilkår om tilgjengelighet for funksjonshemmede til salgs- og skjenkesteder og at alkoholloven må hjemle muligheten til å stille slikt vilkår.

Disse medlemmer understreker at de påbud som til enhver tid er gjeldende, bør gjennomgås av kommunen og undergis en vurdering i saksinnstilling om bevilling.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. gjøres følgende endringer:

§ 1-7a første ledd første punktum skal lyde:

Ved vurderingen av om bevilling bør gis, kan kommunen blant annet legge vekt på antallet salgs- og skjenkesteder, stedets karakter, beliggenhet, målgruppe, tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne, trafikk- og ordensmessige forhold, næringspolitiske hensyn og hensynet til lokalmiljøet for øvrig.

§ 3-2 nytt annet punktum skal lyde:

Det kan også settes vilkår om at salgsstedet skal overholde de krav til tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne som er påbudt i lovverket.

§ 4-3 nytt annet punktum skal lyde:

Det kan også settes vilkår om at skjenkestedet skal overholde de krav til tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne som er påbudt i lovverket."

Når det gjelder bevillingsmyndighetenes sanksjonsmuligheter, mener disse medlemmer at det bør være mulig å stille etterfølgende vilkår, som har

direkte sammenheng med bevillingen, men som er mindre sanksjoner enn inndragning. Det må være i bevillingsinnehavers interesse å kunne gjennomføre forbedringer i driften som et alternativ til inndragning. Disse medlemmer viser til forslag om å kunne stille vilkår om kurs for ansatte eller økt vaktstyrke. Disse medlemmer har merket seg at departementet ønsker å avvende slik lovendring til oppfølgingen av NOU 2003:15 Fra bot til bedring. Disse medlemmer forventer at alle høringsinnspillene om mer fleksible sanksjonsmuligheter blir vurdert ved en særskilt gjennomgang av alkoholloven som oppfølging av denne utredningen.

Disse medlemmer legger til grunn at det lovutvalg som nå utreder styrkingen av rettsvernet mot diskriminering av funksjonshemmede, også vil omfatte vurdering av eventuell utvidelse av straffeloven § 349a sammen med vurdering av en antidiskrimineringslov. Imidlertid understreker disse medlemmer at det er viktig å stoppe diskriminering grunnet holdninger i forhold til funksjonshemmede. Flere funksjonshemmede føler at de ikke er velkomne på utesteder. Dette angår grupper som ikke fordrer særskilte tiltak for fysisk tilgjengelighet.

Disse medlemmer merker seg at Norges Handikapforbund i sin høringsuttalelse tar til orde for at funksjonshemmede bør tas inn i diskrimineringsvernet i alkoholloven § 1-8. Handikapforbundet foreslår at dette gjøres gjennom en konkret opplisting av alle grupper som skal vernes, i stedet for at det henvises til straffeloven § 349a.

Disse medlemmer mener at funksjonshemmedes rettigheter bør styrkes, også gjennom en tydeliggjøring av krav til ikke-diskriminering i ulike lover som direkte eller indirekte kan ivareta funksjonshemmedes kår. Disse medlemmer vil også vise til at disse partier har gått inn for en antidiskrimineringslov og tatt til orde for at loven skal sikre mot diskriminering også av funksjonshemmede, noe som også vil gjelde deres rett til adkomst til utesteder. Disse medlemmer er kjent med at det er nedsatt et eget utvalg som nå arbeider med et utkast til en slik lov.

Manglende fysiske adkomstmuligheter for en rullestolbruker til et utested kan etter disse medlemmers syn medføre en praktisk diskriminering av funksjonshemmede, også når innehaver ikke bevisst søker å holde den funksjonshemmede utenfor lokalet.

Disse medlemmer mener at det skal framgå klarere av norsk lov at utesteder må sikre adkomst for funksjonshemmede. Disse medlemmer vil be om at Regjeringen sikrer en gjennomgang av lovgivningen med utgangspunkt i at funksjonshemmedes rett til adkomst til utestedene skal sikres, og at resultatet av gjennomgangen forelegges Stortinget.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å gjennomgå gjeldende lovverk som ledd i å sikre funksjonshemmede adkomst til utesteder og sikre funksjonshemmede mot diskriminering på utesteder. Stortinget ber om at resultatet av gjennomgangen forelegges Stortinget."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil stemme imot forslaget om at skjenkebevilling kan inndras som en konsekvens av det som omtales som utestedsdiskriminering. Disse medlemmer mener at denne endringen vil kunne medføre at vi får en sammenblanding av forhold som i dag er hjemlet i straffeloven hva angår diskriminering, og de rent alkoholrelaterte forhold opp mot skjenkesteder som er hjemlet i alkoholloven. Disse medlemmer frykter også at inndragning av skjenkebevilling som knyttes opp mot en utestedsdiskriminering i alkoholloven, vil kunne finne sted på et langt tynnere grunnlag enn det som er tilfellet under straffelovens krav til bevisførsel hva angår pådømmelse etter denne loven. Disse medlemmer mener at også utestedsbransjen må kunne få ha et skikkelig rettsvern og dermed krav om at det er påtalemyndigheten som må kunne pådømme diskriminering, og ikke kommunen gjennom inndragninger etter alkoholloven. Disse medlemmer er også uenige med departementet hva angår begrepet dobbeltstraff da en inndragning av bevilling i stor grad medfører nedleggelse av virksomhet og dertil oppsigelser av arbeidsplasser. Tap av retten til å kunne drive sin næringsvirksomhet videre må helt åpenbart kunne karakteriseres som straff. Disse medlemmer tar sterkt avstand fra alle former for utestedsdiskriminering, men mener at straffefølgelsen skal skje gjennom bruk av straffeloven og ikke alkoholloven.

Disse medlemmer vil stemme mot forslaget til endring av § 1-8 tredje ledd.

2.15 Bevillingsgebyrene

2.15.1 Sammendrag

Av alkoholloven § 7-1 første ledd annet punktum går det fram at "bevillingsmyndigheten fastsetter gebyret". Av annet ledd første punktum går det fram at "[d]epartementet gir forskrifter om beregning og innbetaling av gebyret". Departementet foreslår å endre bestemmelsen slik at de begreper som benyttes i loven, samsvarer bedre med intensjonen og realiteten, dvs. at departementet bestemmer gebyrsatsene som danner grunnlag for bevillingsmyndighetens fastsettelse av det konkrete gebyret som skal innbetales.

2.15.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, støtter en oppjustering av bevillingsgebyret.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet kan ikke se at det er synliggjort noen god begrunnelse for hvorfor en skal øke bevillingsgebyret, og vil gå imot dette.

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil understreke at det ved en eventuell endring/økning av bevillingsgebyrene tas hensyn til ulike driftsformer og omsetningsvolum, der begrenset og sesongpreget drift som for eksempel ved fjellstuer må få differensiert gebyr etter nevnte kriterier.

2.16 Endring av overskriften til alkoholloven § 8-4

2.16.1 Sammendrag

Bestemmelsens overskrift lyder i dag "Hjemmel for forbud mot kontroll med preparater som anvendes til alkoholholdig drikk."

Det foreslås at overskriften endres til "Preparater som anvendes til alkoholholdig drikk".

2.16.2 Komiteens merknader

Komiteen støtter de foreslåtte endringene knyttet til endring av overskriften til alkoholloven § 8-4.

3. BEVILLINGSSYSTEMET FOR SALG OG SKJENKING M.M.

3.1 Sammendrag

I henhold til alkoholloven § 1-3 defineres alkoholholdig drikk enten som øl (som igjen kan deles opp i typene øl og sterkøl), vin eller brennevin. Disse definisjonene får i alkohollovens forstand betydning for retten til produksjon, import, eksport, engrossalg, omfanget av en salgs- eller skjenkebevilling, for salgs- og skjenketidene, for aldersgrensebestemmelsene og for bevillingsgebyrene.

Bakgrunnen for at departementet nå har vurdert en gjennomgripende endring av lovens system for inndeling av alkoholholdig drikk i alkoholtypene øl, vin og brennevin, er først og fremst de konsekvenser EFTA-domstolens dom i rusbrus-saken har fått for oppbyggingen av regelverket. I Ot.prp. nr. 89 (2001-2002) viste Sosialdepartementet til at den lovtekniske straksløsningen i form av forskriftshjemmel og forskrift om likebehandling av øl og annen drikk med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent må er-

stattes av permanent lovmessig implementering av bestemmelsene.

Det gis i proposisjonen en vurdering av om det kan anses alkoholpolitisk forsvarlig å endre lovverket slik at all alkoholholdig drikk med samme alkoholinnhold likebehandles. Det framholdes at fra en medisinsk synsvinkel synes forskjellen mellom de ulike alkoholtypene å spille liten rolle når det gjelder de langsiktige helseskadene, men at det likevel er dekning for å hevde at brennevinsdrikk medfører spesielle farer.

Departementet foreslår å endre alkoholloven slik at regelverket bygges opp rundt et generelt prinsipp om likebehandling av øl, vin og brennevin med samme alkoholinnhold. Etter departementets syn er det viktig at kommunene fortsatt har frihet til å begrense omfanget av en skjenkebevilling i forhold til drikkenes alkoholstyrke, og til å regulere skjenketiden innenfor lovens rammer. Det er lagt avgjørende vekt på at den foreslåtte systemendringen i praksis bare vil berøre rundt 30 prosent av landets skjenkesteder i dag, og på at løsningen framstår som både EØS-rettslig og alkoholpolitisk holdbar.

Etter gjeldende rett anslås grensen blant annet mellom hvilke produkter som kan selges i henholdsvis dagligvarehandel og på Vinmonopolet, til høyere enn 4,75/lavere enn 4,76 volumprosent alkohol. Toll- og avgiftsdirektoratet har vist til at det ikke er mulig å måle mer nøyaktig enn +/- 0,1. Departementet foreslår at loven endres slik at kommunal bevilling til salg av annen alkoholholdig drikk kan omfatte drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol. Alkoholholdig drikk som angis å inneholde 4,7 volumprosent alkohol, vil som i dag omfattes av kommunal bevilling for salg i dagligvarehandelen.

Departementet foreslår at alkoholloven § 4-2 om omfanget av en skjenkebevilling endres slik at en bevilling kan gjelde alkoholholdig drikk med opptil 4,7 volumprosent alkohol, alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent, eller all alkoholholdig drikk.

Det framholdes at begrepene "øl", "vin" og "brennevin" i alkoholloven i stor grad mister sin rettslige betydning etter forslagene om å knytte bevilningssystemet til alkoholinnhold. Disse begrepene foreslås derfor fjernet fra lovens bestemmelser om salg og skjenking av alkoholholdig drikk. Alkoholloven inneholder imidlertid en del andre bestemmelser som relaterer seg særskilt til brennevin. Departementet ønsker å opprettholde definisjonen av brennevin av hensyn til enkelte spesielle påbud og forbud i lovens kap. 8, 9 og 10. Videre ønsker departementet å beholde definisjonen av brennevin for det tilfelle at det oppstår behov for nye bestemmelser spesielt rettet mot brennevinsprodukter.

Den form for inndeling etter alkoholstyrke framfor alkoholtipe som nå foreslås gjennomført i alkoholloven, innebærer også at dagens unntak fra brennevinsdefinisjonen for sterkvin mister sin praktiske betydning. En oppheving av dette unntaket slik at sterkvin omfattes av definisjonen av brennevin, vil etter departementets syn innebære en betydelig klargjøring og forenkling av regelverket. Særreguleringen for sterkvin foreslås derfor opphevet.

Departementet foreslår ellers at alkoholloven § 4-4 sjette ledd oppheves slik at det ikke lenger skal være forbudt å skjenke brennevin på stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt ved lov.

Når det gjelder tilvirkning av alkoholholdig drikk, er dagens ordning i henhold til lovens § 6-1 at bevilling for tilvirkning kan omfatte én eller flere typer alkoholholdig drikk. Bevilling for tilvirkning av brennevin omfatter imidlertid ikke automatisk tilvirkning av vin og øl, slik systemet er for de kommunale skjenkebevillingene. Det følger av § 6-1 tredje ledd at bevillingsplikten ikke gjelder tilvirkning av øl og vin til eget bruk. Lovens § 4-2 ble med virkning fra 1. juli 2003 endret slik at kommunal skjenkebevilling kan utvides til å omfatte tilvirkning av øl og vin som ikke er tilsatt tilvirket alkohol.

§ 6-1 foreslås endret slik at det fastslås at tilvirkningsbevilling kan omfatte enten all alkoholholdig drikk som ikke er brennevin, brennevin, eller all alkoholholdig drikk. Departementet foreslår en endring i ordlyden slik at bevillingsplikten ikke gjelder tilvirkning til eget bruk av "alkoholholdig drikk som ikke er brennevin".

Lovteksten foreslås endret tilsvarende i § 4-2, slik at skjenkebevilling kan utvides til å omfatte tilvirkning av alkoholholdig drikk "som ikke er brennevin".

Det framholdes at departementets forslag om endring av bevillingstypene, også gjør det også nødvendig å vurdere bestemmelsene om aldersgrenser for salg og skjenking av produkter som inneholder mer enn 4,7 volumprosent alkohol. Departementet går inn for at lovens § 1-5 endres slik at aldersgrensen for skjenking av drikk med lavere alkoholinnhold enn 18 volumprosent settes til 18 år. Aldersgrensen for skjenking av drikk som inneholder 18 volumprosent alkohol eller mer, skal som i dag være 20 år. Slik departementet ser det, vil den foreslåtte endringen være i tråd med EØS-avtalen samtidig som den ivaretar hensynet til å begrense omfanget av nye produkter som gjøres tilgjengelig for skjenking i forhold til ungdom i aldersgruppen 18-20 år.

Når det gjelder salg av alkoholholdig drikk, foreslår departementet at § 1-5 endres slik at aldersgrensen for salg av drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent settes til 18 år. Aldersgrensen for

salg av drikk som inneholder 22 volumprosent alkohol eller mer, skal som i dag være 20 år.

Med hensyn til alkohollovens saklige virkeområde gjelder loven i dag for "omsetning av alkoholholdig drikk m.v.". Departementet har registrert en økende kreativitet blant produsenter av "alkoholprodukter" ved at produkter som faller innenfor det området som alkoholloven dekker, er forsøkt omsatt utenfor bevillingssystemet. For å sikre ivaretagelse av alkohollovens formål foreslår departementet en forskriftshjemmel i § 1-3 som gir departementet adgang til å fastsette at andre alkoholholdige produkter enn alkoholholdig drikk skal omfattes av loven.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen mener at det på bakgrunn av rusbrusdommen er naturlig å foreta en gjennomgripende endring av lovens system for inndeling av alkoholholdig drikk i alkoholtypene øl, vin og brennevin, og at denne oppdelingen endres til å være en oppdeling etter et prinsipp om likebehandling av alkoholholdig drikk med samme alkoholinnhold.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at når det gjelder de brennevinsbaserte rusbrusene, er det en rekke forhold knyttet til disse produktenes profil og målgruppe som gir grunn til bekymring. En problemstilling som bare gjelder de brennevinsbaserte rusbrusene, er etter flertallets mening at mange av dem tydelig spiller på forholdet til sine langt sterkere "moderprodukter". Dette gjelder for eksempel både Smirnoff Ice, Bacardi Breezer og Vikingfjord Icebreaker.

Flertallet mener at det på den ene siden er alkoholpolitiske grunner som tilsier at det er ønskelig å sette i verk ulike tiltak for å begrense forbruket av spesielle produkter blant ungdom. På den annen side er det sterke hensyn som tilsier at regelverket for salg og skjenking ikke lenger bør skille mellom produkter med samme klart definerte alkoholinnhold.

Da komiteen likevel mener at et regelfestet prinsipp om likebehandling av alkoholholdig drikk med samme alkoholinnhold er det rette å innføre, er dette med bakgrunn i at den foreslåtte systemendringen i praksis bare vil berøre rundt 30 prosent av landets skjenkesteder i dag, og at denne nye løsningen fremstår som både EØS-rettslig og alkoholpolitisk holdbar.

Komiteen er kjent med at Toll- og avgiftsdirektoratet v/Tollaboratoriet har påpekt at det ikke er mulig å måle alkoholinnholdet i volumprosent mer nøyaktig enn +/- 0,1, og at det derfor har liten hensikt

å videreføre alkohollovens gjeldende to-desimalsystem.

Komiteen mener at det ikke er ønskelig å senke grensen for salg av alkoholholdig drikk i dagligvarehandelen på en måte som innebærer store forskjeller fra dagens ordning, og som krever praktiske gjennomføringstiltak.

På den annen side mener komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, at det heller ikke er ønskelig å fastsette grensen slik at det i realiteten åpnes for salg av sterkere drikker enn de som i dag tilbys.

Komiteen viser til at produktene som selges i dagligvarehandelen, inkludert diverse blandingsprodukter basert på vin og brennevin, inneholder maksimalt 4,7 volumprosent alkohol.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, stiller seg derfor bak at grensen settes til 4,7 prosent.

Komiteen stiller seg bak endringa i alkoholloven § 4-2 om omfanget av en skjenkebevilling slik at en bevilling kan gjelde alkoholholdig drikk med opptil 4,7 volumprosent alkohol, alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent, eller all alkoholholdig drikk.

Komiteen mener at det må være samme regler hva gjelder aldersgrense for salg og skjenking av alkohol. Komiteen finner det uhensiktsmessig at Vinmonopolet kan selge produkter med inntil 22 volumprosent til 18-åringer, mens et skjenkested må forholde seg til en grense på inntil 18 volumprosent.

Komiteen fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. skal § 1-5 lyde:

§ 1-5 Aldersgrense

Salg, skjenking eller utlevering av *alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer* må ikke skje til noen som er under 20 år.

Salg, skjenking eller utlevering av *alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent* må ikke skje til noen som er under 18 år.

Den som selger eller skjenker *alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer*, må ha fylt 20 år, og den som selger eller skjenker annen alkoholholdig drikk, må ha fylt 18 år. Dette gjelder li-

kevel ikke servitør med kokk- eller servitørfagbrev, eller ved salg av drikk som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol når en person over 18 år har daglig tilsyn med salget. Departementet kan gi forskrifter om unntak fra aldersgrensebestemmelsene for lærlinger og andre under opplæring.

Departementet kan gi forskrifter om aldersgrensen for innførsel av alkoholholdig drikk."

4. BEVILLINGSSYSTEMET FOR IMPORT OG ENGROSSALG

4.1 Sammendrag

I henhold til alkoholloven § 3A-1 kan engrossalg av alkoholholdig drikk bare skje på grunnlag av bevilling gitt av departementet. Det følger av §§ 2-1 og 2-2 at alkoholholdig drikk ikke kan innføres til eller utføres fra landet av andre enn den som har tilvirknings- eller engrosbevilling. Innehaver av bevilling til å tilvirke alkoholholdig drikk i henhold til lovens § 6-1 anses også å ha engrosbevilling for den type alkoholholdig drikk bevillingen gjelder for. Myndigheten til å tildele, kontrollere utøvelsen av og inndra bevillinger etter lovens kapittel 3A og 6 (tilvirkning), er delegert til Sosial- og helsedirektoratet.

Etter alkoholloven § 3A-12 kan departementet inndra bevillingen dersom vilkårene i § 3A-4 om vandel, varelagersikring mv. ikke lenger er oppfylt eller bevillingshaver for øvrig ikke oppfylder sine forpliktelser etter alkoholloven eller andre lovbestemmelser som står i sammenheng med alkohollovens formål.

EFTAs overvåkingsorgan ESA mener at bevillingssystemet for engrossalg utgjør en handelshindring for omsetningen av utenlandske produkter, fordi den rent faktisk fordyrer og forvansker import og distribusjon av disse produktene. Det hevdes også å foreligge rettslig diskriminering ved at utenlandske produsenter må inneha engrosbevilling, mens innenlandske produsenter får rett til å drive engrossalg i kraft av tilvirkningsbevillingen. Videre mener ESA at bevillingsordningen ikke er nødvendig og proporsjonal i forhold til ønsket om å beskytte folkehelsen.

Det redegjøres i proposisjonen for endringer som er gjort i Sverige på bakgrunn av tilsvarende kritikk fra EU-kommisjonen.

På bakgrunn av kritikken fra ESA og av at de svenske erfaringene med utviklingen av bevillingssystemet anses som gode, har departementet vurdert om dagens bevillingsordning kan erstattes med den registreringsplikt for særavgiftspliktige varer som i dag er administrert av toll- og avgiftsetaten, eventuelt med noen justeringer av denne ordningen.

Det foreslås å oppheve bevillingsordningen for engrossalg av alkoholholdig drikk. Forslaget innebærer at bevillingsplikten for grossister etter alkohol-

loven bortfaller i sin helhet. Kontrollen knyttes i stedet til den gjeldende registreringsplikten for særavgiftsbelagte varer som administreres av toll- og avgiftsetaten.

Det foreslås videre en oppbygging av registreringsordningen som sikrer at toll- og avgiftsetaten vil være i stand til å føre en helhetlig og forsvarlig kontroll med alle aktuelle aktører, alle varebevegelser og omsetningspunkter fra import via engrossalg, lagring og distribusjon og fram til utlevering til detaljnæringen. Det uttales at dagens regelverk for særavgifter ivaretar de kontrollelementer som er nødvendige for å sikre en god kontroll med de avgiftspliktige for alkoholavgiften. Med unntak av en ny bestemmelse om opplysningsplikt i særavgiftsloven § 7 annet ledd er det etter departementenes vurdering ikke nødvendig med lovendringer i Finansdepartementets regelverk.

Det redegjøres nærmere for dagens ordning for oppkreving av avgift på alkoholholdige drikkevarer.

Plikten til registrering reguleres i dag av særavgiftsforskriften § 5-1 første ledd bokstav a for produsenter av avgiftspliktige varer. Importører har i dag en adgang til registrering, jf. særavgiftsforskriften § 5-2. Det påpekes at ved bortfall av bevillingssystemet må det sikres at også disse aktørene omfattes av kontrollen. Det foreslås derfor at importørene blir pliktige til slik registrering, og at særavgiftsforskriften endres slik at dette framgår.

Særavgiftsforskriften stiller i dag ingen direkte krav til vandel for sentrale personer i registrerte virksomheter tilsvarende alkoholloven § 3A-4 første ledd nr. 1. Innholdet i § 3A-4 foreslås derfor innarbeidet som vilkår for registrering.

Det foreslås også at § 3A-7 blir erstattet med en fullmaktsbestemmelse i særavgiftsloven § 7 nytt annet ledd. Opplysningsplikten vil omfatte opplysninger om personer som nevnt i alkoholloven § 3A-4 nr. 1.

Etter gjeldende rett følger det av alkoholloven § 1-4a at salg, skjenking, engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk bare kan skje på grunnlag av bevilling etter loven. Bestemmelsen i § 1-4a foreslås endret slik at det framgår at bevillingsplikt kun gjelder tilvirkning, salg og skjenking. Det foreslås videre en ny § 1-4c, hvor det framgår at engrossalg av alkoholholdig drikk bare kan skje på grunnlag av registrering som avgiftspliktig virksomhet hos toll- og avgiftsetaten. Likeledes foreslås §§ 2-1 og 2-2 endret, slik at det fastslås at alkoholholdig drikk bare kan innføres til og utføres fra utlandet av den som har tilvirkningsbevilling eller som kan drive engrossalg, har utvidet salgsbevilling etter § 3-1 tredje ledd eller skjenkebevilling utvidet til å gjelde innførsel etter § 4-2 tredje ledd. Som følge av at retten til innførsel, utførsel og engrossalg av alkoholholdig drikk ikke lenger knyttes til bevilling gitt av departementet,

overflødiggjøres bestemmelsene i alkoholoven kapittel 3A, med unntak av bestemmelsene i § 3A-2 (som videreføres i alkoholoven § 1-4c), for så vidt angår grossister og importører. Ettersom disse saksbehandlingsreglene også gjelder bevillingssystemet for tilvirkning av alkoholholdig drikk som ikke foreslås avvirket, foreslår departementet at de nødvendige saksbehandlingsregler for dette bevillingssystemet flyttes til lovens kapittel 6 om tilvirkning av alkoholholdig drikk.

Grossister som selv verken importerer eller produserer alkoholholdig drikk, er et innenlandsk omsetningsledd som ikke reguleres av avgiftsregelverket. Disse faller således utenfor registreringssystemet etter særavgiftsforskriften. Det understrekes at det må sikres at disse grossistene fortsatt fanges opp av kontrollordningen. Det foreslås å regulere i alkoholoven at engrossalg med varer hvor særavgift er betalt kan skje på grunnlag av registrering etter alkoholoven, jf. forslaget til ny § 1-4c, som også gir departementet hjemmel for å utarbeide nærmere forskrifter om slik registrering.

Det uttales at kontroll med at bestemmelsene overholdes, sikres ved at særavgiftsforskriften skal inneholde vandelskrav hvor det blant annet kreves at alkoholovens bestemmelser overholdes. For å klargjøre ansvarsforholdene foreslås også inntatt i ny § 1-4c en uttrykkelig henvisning til at kontroll med utøvelsen av engrossalg tilligger toll- og avgiftsetaten.

Etter alkoholoven § 3A-10 fjerde ledd går det fram at det skal føres et register med opplysninger om innehavere av engros- og tilvirkningsbevillinger. Departementet foreslår at bestemmelsen i § 3A-10 overføres til alkoholoven § 1-14 og utvides til å gjelde alle bevillinger samt registrerte grossister etter særavgiftsregelverket og alkoholoven. Samtidig foreslås hjemmelen i § 3A-8 for departementet til å gi forskrifter om plikt for bevillingshaver til å avgi opplysninger til statistiske formål videreført i § 1-14 for grossistene og i § 6-6 for tilvirkerne.

Alkoholoven § 1-13 gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om mellommanns adgang til å opp- ta bestilling på alkoholholdig drikk. Departementet foreslår å avvikle mellommannsordningen og oppheve alkoholoven § 1-13.

Det uttales at det ikke er behov for at hjemmelen for merkeplikt opprettholdes i alkoholoven, og det foreslås å oppheve alkoholoven § 3A-13.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen stiller seg bak forslaget om å oppheve bevillingsordningen for engrossalg av alkoholholdig drikk. Komiteen er opptatt av at dette ikke svekker kontrollen, og er således fornøyd med at kontrollen i stedet knyttes til den gjeldende registre-

ringsplikten for særavgiftsbelagte varer som administreres av toll- og avgiftsetaten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, stiller seg også bak forslaget om en oppbygging av registreringsordningen som sikrer at toll- og avgiftsetaten vil være i stand til å føre en helhetlig og forsvarlig kontroll med alle aktuelle aktører, alle varebevegelser og omsetningspunkter fra import via engrossalg, lagring og distribusjon og fram til utlevering til detaljnæringen.

Flertallet mener det er viktig at importørene og øvrige grossister blir pliktige til registrering samt stilles krav til om direkte krav til vandel for sentrale personer i registrerte virksomheter, tilsvarende som i alkoholoven, og støtter at særavgiftsforskriften endres slik at dette framgår.

5. REKLAMEFORBUDET

5.1 Sammendrag

Forbud mot all reklame for alkoholholdig drikk med mer enn 2,5 volumprosent alkohol ble innført fra 1. juli 1975. Reklameforbudet ble med unntak av mindre endringer videreført i alkoholoven av 1989 § 9-2. Ved lov 16. mai 1997 ble § 9-2 skjerpet, slik at forbudet mot reklame for alkoholholdig drikk også gjelder reklame for andre varer med samme merke eller kjennetegn som drikk som inneholder over 2,50 volumprosent alkohol. Departementet gir forskrifter om avgrensing, utfylling og gjennomføring av bestemmelsene og kan også gjøre unntak fra forbudene når særlige grunner foreligger.

Det uttales at de første årene etter at reklameforbudet ble innført på 1970-tallet, ble det i stor grad overholdt av aktørene i markedet, og håndhevingen bød på få problemer. De senere års utvikling har imidlertid vist en markert økning i antall overtredelser. Det framholdes at myndighetenes mulighet for å håndheve regelverket har vært begrenset blant annet på grunn av et lite fleksibelt sanksjonssystem. Ved lov 23. mai 2003 nr. 34 ble det innført nye bestemmelser i §§ 9-3, 9-4 og 9-5 om tilsyn, retting og tvangsmulkt, og om klageadgang til Markedsrådet.

Det redegjøres for en rettsak i Sverige (Gourmet-saken) der også EF-domstolen ble anmodet om en rådgivende uttalelse. EF-domstolen sa i sitt svar at et forbud mot alkoholreklame vil være tillatt etter EU-retten med mindre en nasjonal rettslig og faktisk vurdering tilsier at det samme formål (beskyttelse av offentlig sunnhet) kan oppnås ved tiltak som i mindre grad rammer samhandelen i Fellesskapet. Stockholm tingsrett kom deretter til at det svenske forbudet mot kommersielle annonser for alkohol i sin daværende

utforming var uforholdsmessig strengt. Marknadsdomstolen stadfestet tingsrettens avgjørelse.

I brev av 20. mars 2003 ble norske myndigheter orientert om at EFTAs overvåkingsorgan (ESA) hadde mottatt en klage over det norske reklameforbudet. I svar av 28. april viste Sosialdepartementet til at de problemstillingene ESA tok opp på dette og andre punkt, ville bli gjennomgått i forbindelse med den allerede varslede revisjonen av alkoholloven.

Det redegjøres for EF-domstolens behandling av alkoholreklamespørsmål og for oppfølgingen av Gourmet-saken i Sverige der Riksdagen har endret den svenske alkoholloven og innført et unntak fra reklameforbudet for annonser for alkoholholdig drikk med et alkoholinhold på under 15 volumprosent i trykte skrifter.

Det redegjøres for ordningen i Finland og i andre europeiske land. Det framholdes at i et europeisk perspektiv er det norske forbudet mot alkoholreklame kjennetegnet ved at det er mer enhetlig, vidtrekkende og absolutt enn i andre land. Det understrekes at Norge ikke er det eneste land i Europa med reklameforbud, og at den europeiske utviklingen de senere år snarere har gått i retning av å bygge ut slike forbud enn å begrense dem.

Det gis en omtale av forholdet mellom EØS-avtalen og norsk alkoholpolitikk og av det norske reklameforbudet i forhold til EF-domstolens rettspraksis. Med henvisning til Gourmet-saken finner departementet at det eneste aktuelle vurderingstema i forhold til det norske regelverket er det såkalte proporsjonalitetsprinsippet som er et ulovfestet prinsipp utviklet gjennom EF-domstolens praksis. Proporsjonalitetsprinsippet innebærer at det må vurderes hvorvidt et tiltak hjemlet i art. 13 (her reklameforbudet) er nødvendig av hensyn til folkehelsen, eller om dette hensynet kan ivaretas gjennom andre tiltak med mindre inngripende skadevirkninger for samhandelen mellom medlemslandene. Det vises til at i rapporten "Alcohol: no ordinary commodity" konkluderer ei forskergruppe med at selv om det ser ut til at begrensninger i adgangen til å reklamere for alkohol ikke har medført noen større nedgang i drikkingen og i de alkoholrelaterte skadene på kort sikt, har land som har strengere restriksjoner på reklame, likevel mindre drikking og færre alkoholrelaterte problemer. Departementet bemerker at dette klart gjør seg gjeldende for Norges del, noe som gir et viktig utgangspunkt for proporsjonalitetsvurderingen.

Om muligheten for å anvende mindre inngripende tiltak uttales det at norsk alkoholpolitikk er kjennetegnet ved at man anvender en rekke andre tiltak som sikter mot å oppfylle det samme formålet som reklameforbudet. Disse tiltakene er allerede på plass, og departementet finner det vanskelig å se hvilke eventuelle nye tiltak som skulle kunne innføres som

erstatning for en eventuell svekkelse av reklameforbudet. Det eneste departementet kan tenke seg, måtte være å relativisere reklameforbudet og forsøke å skreddersy det mer mot de målgrupper som er særlig utsatt. Denne løsningen har andre land valgt. Etter departementets vurdering vil dette imidlertid ikke være en alkoholpolitisk heldig løsning for Norge, og håndhevingen ville bli langt vanskeligere.

Departementets konkluderende oppfatning er at det generelle norske reklameforbudet i alkoholloven § 9-2 åpenbart er forenlig med EØS art. 13, og klart innenfor det rettslige spillerom som EF-domstolen anga i Gourmet-saken. Departementets konklusjon er videre at det fortsatt og i større grad enn tidligere er nødvendig å forhindre at forbudet mot indirekte reklame svekkes gjennom en tillempling i retning av større skjønnsadgang og derved større rom for utvanning av forbudet. Departementet ønsker derfor å opprettholde dagens ordlyd i lovens § 9-2, men gjennom endringer i alkoholforskriften § 9-1 annet ledd klargjøre og presisere forståelsen i henhold til lovens § 9-2.

5.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, er fornøyd med at departementet fortsatt holder en stø kurs i forhold til å opprettholde dagens forbud mot reklame for alkohol. Flertallet kjenner til at utviklingen i flere europeiske land går nå i retning av en innstramning av adgangen til reklame for alkoholholdig drikk. Flertallet viser til at f.eks. Frankrikes alkohollov, Loi Evin, bl.a. fastslår forbud mot alkohol- og tobakksreklame på TV, kino og radio. Den irske regjeringen varslet i fjor at den ønsker å skjerpe inn reglene for alkoholreklame. Den britiske legeföreningen anmodet i fjor regjeringen om å innføre totalforbud mot alkoholreklame. Den latviske regjeringen vurderer forbud mot alkoholreklame i TV. Dette er bare noen få eksempler på at utviklingen i Europa ikke bare går i liberaliserende retning. På bakgrunn av dette mener flertallet at det ville være særdeles lite klokt av Norge å liberalisere et så viktig punkt i norsk alkoholpolitikk.

Flertallet har merket seg at mye av grunnen til at debatten om alkoholreklame har kommet opp, er den såkalte Gourmet-avgjørelsen. Flertallet har videre merket seg at departementet påpeker at de forutsetninger EF-domstolen la til grunn når det gjelder reklameforbudets betydning for forholdet mellom utenlandske og innenlandske produkter i Gourmet-avgjørelsen, faktisk sett neppe er dekkende for norske forhold.

Flertallet viser til at i rapporten "Alcohol: no ordinary commodity" konkluderer en forskergruppe

med at selv om det ser ut til at begrensninger i adgangen til å reklamere for alkohol ikke har medført noen større nedgang i drikkingen og i de alkoholrelaterte skadene på kort sikt, har land som har strengere restriksjoner på reklame, likevel mindre drikking og færre alkoholrelaterte problemer. Flertallet viser videre til at departementet bemerker at dette klart gjør seg gjeldende for Norges del, noe som gir et viktig utgangspunkt for proporsjonalitetsvurderingen. Flertallet viser til proporsjonalitetsprinsippet som innebærer at det må vurderes hvorvidt et tiltak hjemlet i art. 13 (her reklameforbudet) er nødvendig av hensyn til folkehelsen, eller om dette hensynet kan ivaretas gjennom andre tiltak med mindre inngripende skadevirkninger for samhandelen mellom medlemslandene.

Flertallet viser til at det i Ot.prp. nr. 86 (2003-2004) diskuteres relativisering av reklameforbudet og forsøk på å skreddersy det mer mot de målgrupper som er særlig utsatt. Denne løsningen har andre land valgt. Flertallet er imidlertid helt på linje med departementets vurdering, og slår fast at en slik løsning vil være en alkoholpolitisk meget uheldig løsning for Norge, og at håndhevingen ville bli langt vanskeligere.

Flertallet deler departementets oppfatning om at det generelle norske reklameforbudet i alkoholloven § 9-2 åpenbart er forenlig med EØS art. 13 og klart innenfor det rettslige spillerom som EF-domstolen anga i Gourmet-saken.

Flertallet understreker at norsk alkohollovgivning satser på et samspill av ulike tiltak for i størst mulig grad å begrense det kommersielle presset for økt salg av alkoholholdige drikkevarer og derigjennom totalkonsumet av alkoholholdig drikk. Det faktum at det norske reklameforbudet er omfattende og helhetlig, gjør det ikke-diskriminerende og effektivt. Forbudet likestiller alle reklamemedier og tillater ikke markedsføring av alkohol overfor forbrukere verken via norske aviser, TV-kanaler, internettsider eller noe annet norsk medium.

Flertallet kjenner til at det ikke er lett å måle effekten av et reklameforbud, siden reklameforbudet inngår som ett av mange alkoholpolitiske virkemidler som fungerer i et samspill. Men etter flertallets vurdering er det ikke tvil om at reklameforbudet også isolert sett spiller en betydelig rolle, og det samme har vært lagt til grunn av Stortinget flere ganger tidligere.

Videre viser flertallet til at man i rapporten "Alcohol - no ordinary commodity" har tatt for seg nyere forskning som belyser utviklingen av effektive alkoholpolitiske virkemidler som har til formål å ivareta folkehelsen. I rapporten vises det blant annet til en studie av flere års varighet som ble gjennomført i New Zealand. Studien avdekket blant annet en sam-

menheng mellom bevisstheten om ølreklame hos 15-årige gutter og deres maksimale ølkonsum som 18-åringer. Forfatterne viser til at markedsføring av alkohol har økt dramatisk de senere år og når stadig lenger inn i ungdoms hjemmesfære gjennom bruk av nye kommunikasjonsmetoder. I rapporten understrekes det videre at markedsføring av alkohol fremstår som en uhyre velfinansiert, kreativ og innflytelsesrik del av det moderne samfunn, og til at stadig mer sofistikerte blandinger av ulike markedsføringstiltak brukes for å tiltrekke, influere og rekruttere nye generasjoner av potensielle konsumenter.

Flertallet mener at denne forskningen støtter den antagelse man hele tiden har lagt til grunn i Norge om at gjentatt eksponering for alkoholreklame påvirker holdningen til bruk av alkohol og øker sannsynligheten for merforbruk. Dette gjelder i særlig grad for ungdom. Holdninger til alkohol formes i ung alder, og personer som utsettes for markedsføring av alkoholholdig drikk tidlig, har større risiko for en tidlig drikkebut og dermed større alkoholkonsum som voksen enn ungdom som ikke utsettes for slik påvirkning. Fraværet av alkoholreklame vil dermed påvirke det alkoholpolitiske klimaet hos folk flest og spesielt hos barn og ungdom.

Flertallet mener at det norske reklameforbudet er mer omfattende og helhetlig enn hva tilfellet var for Gourmet-saken, noe som understreker dets ikke-diskriminerende karakter og effektivitet. Alle reklamemedier er likestilt, og regelverket forbyr konsekvent markedsføring av alkohol overfor forbrukere. Dette er i harmoni med at alkoholloven i størst mulig grad og gjennom en rekke ulike tiltak tilstreber å begrense det kommersielle presset for økt salg av alkohol som ledd i målsetningen om å begrense totalkonsumet. Flertallet viser til at Stortingets intensjon med å vedta et mest mulig omfattende reklameforbud nettopp var å komplettere de strenge begrensningene for omsetningen av alkohol, jf. sosialkomiteens syn derfor at det norske regelverket vurderes som *mer* forholdsmessig enn det svenske.

Flertallet viser til at det norske reklameforbudet er generelt strengere enn det svenske. I den grad det er relevant å legge utfallet av Marknadsdomstolens proporsjonalitetsvurdering til grunn for vurderingen av det norske reklameforbudet, tilsier dette etter komiteens syn derfor at det norske regelverket vurderes som *mer* forholdsmessig enn det svenske.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil fremme forslag om at det norske reklameforbudet hva gjelder alkoholholdige drikker, indirekte alkoholreklame, bruk av logoer etc., oppheves. Disse medlemmer viser til at Norge har et av verdens strengeste lovverk hva gjelder alkoholreklame innenlands. Det er imidlertid slik at vi i Norge ikke befinner oss i en isolert del av verden uten

påvirkning utenfra, og på denne bakgrunn bør vi også tilpasse oss de lover og regler som finnes hos våre største handelspartnere, nærmere bestemt EU. Disse medlemmer vil vise til at den norske befolkning daglig blir eksponert for alkoholreklame gjennom utenlandske tv-kanaler, magasiner, utenlandsturer etc. uten at det ser ut som om vi tar noen skade av dette. De eneste som virkelig rammes av reklameforbudet, er norske bryggerier som ikke får muligheten til å kunne informere om sine produkter i konkurranse med de store multinasjonale bryggerikonsernene. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer forslag om at reklameforbudet oppheves.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Kap. 9 i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. oppheves."

Indirekte reklame

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at et forbud mot indirekte reklame for alkoholholdig drikk er helt nødvendig for å effektivisere forbudet mot direkte reklame for alkoholholdig drikk. Erfaringene tilsier fortsatt grunn til bekymring over bransjens bruk av reklame for lettøl og andre alkoholfrie og -svake drikker til profilering av sine ordinære alkoholholdige produkter. Dette skjer i praksis gjennom eksempelvis reklame på parasoller, skilt til skjenkesteder og utstillinger i dagligvarebutikker hvor produsenter har tilføydd "lettøl" i liten skrift bak et varemerke for et alkoholholdig produkt. Dersom denne produsentinformasjonen gis gjennom samme varemerke/varekjennetegn som for alkoholholdig drikk (typisk "øl-logoen"), blir forbudet mot indirekte reklame utvannet.

Flertallet ser at forbudet i sin nåværende form også rammer reklame som i noen grad kan hevdes å være akseptabel, jf. den såkalte vørterøl-saken. Flertallet viser til at adgangen til å reklamere for lettøl, vørterøl og lignende alkoholsvake og alkoholfrie produkter er godt ivaretatt etter gjeldende rett. Det foreligger ikke noen begrensninger i adgangen til å reklamere så lenge produktet har et eget distinkt varemerke/varekjennetegn som ikke er i bruk for en alkoholholdig drikk. I tillegg ivaretas hensynet til produsentene gjennom adgangen til å informere om hvem som står som produsent i reklamen. Det er dermed fullt mulig for bryggeriene å finne andre måter å reklamere for alkoholfritt eller -svakt øl på uten at dette kommer i konflikt med alkoholloven. Flere bryggerier produserer for eksempel alkoholfritt øl med eget varemerke/varekjennetegn, altså uten den vanlige "øl-logoen" som går igjen på alle alkoholhol-

dige øltyper, eller de produserer andre drikkevarer med angivelse av firmanavn uten at dette presenteres i form av "øl-logoen". Ringnes produserer for eksempel Farris, noe som fremgår av Farris-flasken, men uten at firmanavnet Ringnes presenteres i form av "øl-logoen". Flertallet mener derfor at det i utgangspunktet er vanskelig å se at dagens forbud mot indirekte reklame fremstår som urimelig strengt.

Flertallet mener at forbudet mot indirekte reklame i sin nåværende utforming ikke bare bidrar til å øke effektiviteten av forbudet mot reklame for alkoholholdig drikk, det understreker også reklameforbudets ikke-diskriminerende karakter. Sveriges manglende regulering av indirekte reklame har vært kritisert av både EU-kommisjonen og av det svenske Konkurrentverket. Kritikken har vært begrunnet i at øl er et typisk nasjonalt produkt som derved får en konkurransefordel fremfor utenlands produsert øl. Utenlandske produsenter produserer i liten grad lettøl. Forholdene er sammenlignbare i Norge, og flertallet legger vekt på den tilpasningen av lovverket i forhold til indirekte reklame som EU-kommisjonen har tatt opp i forhold til Sverige. I SOU 2003:69 "Alkoholreklam i trykta skrifter i ett folkhälsoperspektiv" foreslås det nå innført et begrenset forbud mot indirekte reklame i Sverige når det gjelder alkoholsvake produkter som kan forveksles med alkoholholdig drikk. Forslaget er opprettholdt i den svenske regjeringens Prop. 2003/04:161 om Alkoholpolitiska frågor som ble lagt fram for Riksdagen 2. juni 2004. Forslaget ble bifalt av Riksdagen 10. november 2004.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet vil subsidiært, dersom forslaget om å oppheve reklameforbudet ikke får tilslutning, påpeke at reklameforbudet må håndheves på en slik måte at det ikke hindrer bruk av bryggerinavn eller firmanavn i reklame for alkoholfrie eller alkoholsvake produkter.

Disse medlemmer vil imidlertid stemme mot forslaget til endring av § 9-2 annet ledd.

6. RAMMEBETINGELSER FOR AS VINMONOPOLETS VIRKSOMHET

6.1 Innledning

6.1.1 Sammendrag

Det framholdes at det er bred politisk tilslutning til den statlige vinmonopolordningen, og etter Regjeringens syn er ordningen et svært viktig element i norsk alkoholpolitikk. Det vektlegges at detaljmonopoles holder de privatøkonomiske interessene utenfor handelen med alkohol, og at det dermed blir mulig å regulere og begrense tilgjengeligheten på en en-

kel måte, samtidig som kontrollen med at salget følger reglene i alkoholloven blir mer effektiv.

6.1.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, understreker at det er, og har vært, bred politisk tilslutning til den statlige vinmonopolordningen, og etter flertallets syn er ordningen et svært viktig element i norsk alkoholpolitikk. Detaljmonopolets særlige kjennetegn og eksistensberettigelse er at det holder de privatøkonomiske interessene utenfor handelen med alkohol. Dermed blir det mulig å regulere og begrense tilgjengeligheten på en enkel måte, samtidig som kontrollen med at salget følger reglene i alkoholloven blir mer effektiv.

Flertallet ønsker å påpeke at for å sikre fortsatt oppslutning og legitimitet i befolkningen for monopolordningen, er det viktig at Vinmonopolet utvikler seg i takt med samfunnets forventninger og behov.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at flere undersøkelser i befolkningen viser at et klart flertall ønsker muligheten til å kunne kjøpe vin i dagligvarebutikken. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn signalisere at en på et senere tidspunkt vil fremme forslag som går i denne retningen.

6.2 *Ordningen med landsplan for AS Vinmonopolet*

6.2.1 *Sammendrag*

Alkoholloven § 3-3 gir Sosialdepartementet hjemmel til å fastsette antall salgsbevillinger for AS Vinmonopolet i landet som helhet og den geografiske (fylkesvise) fordelingen av disse. Dette har vært gjort gjennom en fireårig landsplan for AS Vinmonopolet. Det er Vinmonopolets styre som innenfor rammen av planen har tatt stilling til i hvilke kommuner det skal søkes om bevilling til å etablere utsalg, mens kommunestyret fastsetter antall utsalgssteder innen kommunen og godkjenner deres beliggenhet.

Slik alkoholloven § 3-3 er utformet, kan departementet fastsette høyeste antall salgsbevillinger og fordelingen av disse, og derfor også uten lovendring legge om praksis slik at ordningen med landsplan ikke lenger benyttes. Siste planperiode utløp ved utgangen av 2002. Som en prøveordning er det ikke utarbeidet ny landsplan. Antallet nye etableringer i 2003 og 2004 er fastsatt etter forslag fra Vinmonopolet ut fra en avveining mellom økonomiske kriterier og ønsket om økt tilgjengelighet.

Antallet utsalg vil i perioden fra januar 1997 til utgangen av 2004 ha vokst fra 112 til 200.

Departementet foreslår at ordningen med landsplan avvikles. Det understrekes samtidig at det fortsatt skal utøves kontroll med utbyggingstakten og den regionale fordelingen. Departementet foreslår å opprettholde bestemmelsen i lovens § 3-3 om at departementet kan fastsette høyeste antall salgsbevillinger for Vinmonopolet og fordeling av disse, for å understreke at utbyggingen av Vinmonopolets salgsnett er et spørsmål av alkoholpolitisk viktighet og fortsatt skal være underlagt politisk kontroll.

6.2.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, støtter forslaget om at ordningen med landsplan avvikles. Det understrekes samtidig at det fortsatt skal utøves kontroll med utbyggingstakten og den regionale fordelingen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, understreker viktigheten av å opprettholde bestemmelsen i lovens § 3-3 om at departementet kan fastsette høyeste antall salgsbevillinger for Vinmonopolet og fordelingen av disse, for å understreke at utbyggingen av Vinmonopolets salgsnett er et spørsmål av alkoholpolitisk viktighet og fortsatt skal være underlagt politisk kontroll.

Dette flertallet mener at kommunene skal ha mulighet til å uttale seg om butikketablering av nye vinmonopol i sin kommune. Dette flertallet legger derfor til grunn at departementet sikrer at Vinmonopolet etablerer en slik høringspraksis.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det er igangsatt en prøveordning med fire såkalte minipol. Minipolene kjennetegnes primært ved reduserte åpningstider og et begrenset vareutvalg. Ordningen skal evalueres mot slutten av 2004 etter om lag ett års drift. På bakgrunn av evalueringen vil AS Vinmonopolets styre vurdere om ordningen med minipol skal videreutvikles på landsbasis. Flertallet legger til grunn at Stortinget blir orientert på egnet måte om evalueringen. For å sikre at omsetning av alkohol i størst mulig grad skjer lovlig og i kontrollerte former, kan det også være ønskelig å få utredet mer fleksible bestillingsformer og om bestilling/utlevering også bør kunne skje for eksempel andre steder enn på Posten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg at det fortsatt skal

kunne være mulig for departementet å fastsette et øvre tak for antallet salgsbevillinger samt plasseringen av disse. Disse medlemmer vil signalisere at det også kan være grunn til å rette fokus mot viktigheten av at flest mulig har tilgang til en eller annen form for polutsalg slik at en har anledning til å kunne kjøpe denne typen vare på en lovlig og kontrollert måte.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er enig i at landsplan har mindre betydning for å holde antall utvalg på et lavt nivå nå når antall utvalg er kommet opp i om lag 200, men det er fremdeles behov for å ivareta målet om å sikre en større likhet i tilgjengelighet. Selv om rundt 83 prosent av befolkningen vil bo innenfor en radius på 15 kilometer fra nærmeste vinmonopolbutikk, er det fremdeles mange som har lang vei. Utarbeidelsen av landsplanen har basert seg på forslag fra Vinmonopolets styre, som har blitt sendt på høring til alle landets kommuner. Høringsrunden og tilgang til selve plandokumentet har gitt åpenhet om vurderingene og en forutsigbar og effektiv saksbehandling. Planen har regulert den fylkesvise fordeling av utvalg. Disse medlemmer mener at det ikke er nødvendig å fastsette en fylkesvis fordeling av totalantallet av utvalg, og er enig i at en slik fordeling kan hindre nødvendig fleksibilitet. Det er imidlertid etter disse medlemmers syn viktig å beholde åpenhet om vurderingene som ligger til grunn for geografisk plassering av nye utvalg.

Disse medlemmer er klar over at Arbeids- og sosialdepartementet utøver kontroll med utbyggingstakten og den regionale fordelingen av utvalg, og understreker viktigheten av å opprettholde bestemmelsen i lovens § 3-3 om at departementet kan fastsette høyeste antall salgsbevillinger for Vinmonopolet og fordeling av disse.

Imidlertid mener disse medlemmer at det bør være en bred politisk innflytelse på fordeling av utvalg og herunder særlig hvor i utkantstrøk det bør prioriteres å etablere utvalg. Disse medlemmer understreker at Vinmonopolet ikke bare kan bygge sine avgjørelser på bedriftsøkonomisk lønnsomhet. Dersom Vinmonopolet blir for markeds- og profittorientert, kan det undergrave ønsket om å opprettholde Vinmonopolet som et alkoholpolitisk redskap. Etablering i distriktene vil etter hvert kunne bli mindre lønnsomt. På denne bakgrunn ønsker disse medlemmer å opprettholde kravet om en landsplan i forenklet form og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at Vinmonopolet AS utarbeider en 4-årig landsplan for utvikling av Vinmonopolets salgsnett. Målet med planen skal være å sikre større likhet i tilgjengelighet innen

totalantallet utvalg på landsbasis. Landsplanen skal sendes på høring til kommunene."

6.3 Salg av alkoholholdig drikk som ikke omfattes av Vinmonopolets enerett

6.3.1 Sammendrag

Vinmonopolets enerett til salg av vin og brennevin med lavere alkoholinnhold enn 4,76 volumprosent ble opphevet ved ikrafttredelsen av lov- og forskriftsendingene om likebehandling av øl og annen drikk med samme alkoholinnhold den 1. januar 2003. I Ot.prp. nr. 89 (2001-2002) forutsatte departementet at Vinmonopolet som en del av straksløsningen kunne fortsette å selge vin og brennevin med samme alkoholinnhold som øl i konkurranse med dagligvarehandelen, men uttalte at det var ønskelig med en nærmere vurdering av om det skulle være slik også i framtiden.

Departementet går i proposisjonen ikke inn for at Vinmonopolet skal kunne gis bevilling til å selge alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol og foreslår at Vinmonopolets bevillingsrettigheter presiseres i loven.

6.4 Kommunens saksbehandling ved etablering av nye vinmonopolutsalg

6.4.1 Sammendrag

I henhold til alkoholloven § 3-3 annet punktum fastsetter kommunestyret det høyeste antall utvalgssteder for AS Vinmonopolet innen kommunen og godkjenner deres beliggenhet. Ettersom det formelt bare gis én salgsbevilling for hver kommune selv om det opprettes flere utvalg, presiseres det i lovens § 3-3 at kommunestyret skal godkjenne hvert enkelt utvalgs beliggenhet.

Det framholdes at kommunene er gitt meget vide skjønnsrammer ved vurderingen av om en bevilling til salg eller skjenking skal gis. Departementet mener at kommunene, ikke minst i forhold til etablering av vinmonopolutsalg, har behov for å se på lokaliseringen i en helhetlig sammenheng. Departementet kan ikke se at det er grunnlag for å frata kommunen muligheten til å legge vekt på disse hensynene i forhold til Vinmonopolets søknad om bevilling og konkret plassering.

Departementet antar at det bare helt unntaksvis kan oppstå en situasjon der kommunen avslår søknaden om konkret plassering, enten ved at den ikke vil godta flytting eller ved at den anviser en annen lokalisering ved nyetablering, og at dette fører til lokalisering som ikke er bedriftsøkonomisk forsvarlig. Etter departementets mening påhviler det Vinmonopolet et særlig ansvar for ikke å opptre slik at det skapes et inntrykk av at man vil bestemme utvalgenes

beliggenhet selv uavhengig av alkohollovens bestemmelser.

Departementet foreslår at det i alkoholloven § 3-3 tas inn en uttrykkelig henvisning til samme lovs § 1-7a første ledd første punktum.

6.4.2 Komiteens merknader

Komiteen stiller seg bak Regjeringens forslag om kommunenes saksbehandling knyttet til adgang til skjønnsutøvelse ved etablering av nye vinmonopolutsalg.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at plasseringen av selve utsalgsstedet for et polutsalg i en kommune helt og holdent må være opp til Vinmonopolet selv å fatte beslutning om. Det kan etter disse medlemmers mening ikke være sånn at kommunestyret skal kunne bruke Vinmonopolets eventuelle plassering som en reguleringsfaktor kommunalt så lenge plasseringen ikke er i strid med gjeldende reguleringsplaner. Disse medlemmer fremmer følgende forslag til endring i loven:

"I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. skal § 3-3 annet punktum lyde:

Kommunestyret fastsetter det høyeste antall utsalgssteder for AS Vinmonopolet innen kommunen."

6.5 Tidsinnkrenkninger for salg fra AS Vinmonopolets utsalg

6.5.1 Sammendrag

Departementet mener at Vinmonopolutsalgene ikke bør kunne holde åpent lenger enn den salgstid kommunen har fastsatt for salg av alkohol i dagligvarehandelen. På den annen side ønsker departementet ikke å åpne for lengre salgstid enn til kl. 18.00 og kl. 15.00 på henholdsvis hverdager og lørdager (samt dager før søn- og helligdager). Departementet foreslår en endring av alkoholloven § 3-4 i tråd med dette.

6.5.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, støtter departementets forslag om at Vinmonopolutsalgene ikke bør kunne holde åpent lenger enn den salgstid kommunen har fastsatt for salg av alkohol i dagligvarehandelen. Flertallet viser til at departementet ikke ønsker å åpne for lengre salgstid enn til kl. 18.00 og kl. 15.00 på henholdsvis hverdager og lørdager (samt dager før søn- og helligdager).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at de innskrenkninger i Vinmonopolets åpningstider som fremkommer i loven, ikke er i tråd med det som er blitt befolkningens handlemønster, og disse medlemmer mener loven bør endres i den retning. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme forslag om at Vinmonopolet gis mulighet til å kunne holde åpent til kl. 20.00 på hverdager og til kl. 18.00 på lørdager slik som er tilfellet når det gjelder salg av øl. Disse medlemmer vil videre fremme forslag om at loven endres slik at det ikke blir innskrenkninger i Vinmonopolets åpnings- og salgstider når det gjelder spesielle dager som dagen før Kristi Himmelfartsdag eller på valgdager.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. gjøres følgende endringer:

§ 3-4 første ledd første og annet punktum skal lyde:

Salg fra AS Vinmonopolets utsalg kan skje fra kl. 08.00 til kl. 20.00. På dagen før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 18.00.

§ 3-4 tredje ledd skal lyde:

Salg fra AS Vinmonopolets utsalg er forbudt på søn- og helligdager, 1. og 17. mai, jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften."

6.6 Publikumsprøving i butikkens lokaler etter stengetid

6.6.1 Sammendrag

Vinmonopolet har uttrykt ønske om å få drive informasjon om sine produkter i kombinasjon med mat gjennom såkalt publikumsprøving. Selskapet understreker at slik virksomhet ikke skal kunne oppfattes som salgsfremmende, og at det derfor bør foregå utenom salgstidene. En forsøksordning med publikumsprøving innebærer servering av alkoholholdig drikk mot vederlag, noe som krever skjenkebevilling. Dersom Vinmonopolet skal gis tillatelse til en forsøksordning med publikumsprøving av vin, vil det kreve lovendring.

Etter departementets oppfatning vil en ordning med publikumsprøving av vin slik Vinmonopolet foreslår, bidra til å utfordre grensen mot virksomhet som kan virke salgsfremmende, og departementet mener det er grunnlag for skepsis mot ordninger som innebærer at Vinmonopolet vil profilere visse produkter framfor andre. Departementet peker på at det generelt er ønskelig å unngå i størst mulig grad at Vinmonopolets leverandørrelasjoner kompliseres.

Departementet vil ikke fremme forslag om at Vinmonopolet skal få skjenkebevilling for å drive publikumsprøving av vin.

6.6.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at departementet ikke anbefaler å åpne for publikumsprøving i Vinmonopolets butikkløker etter stengetid, og stiller seg bak dette.

Flertallet er opptatt av at Vinmonopolet stadig utvikler og forbedrer seg på de områder det har enerett på i dag, men uten å gå inn på områder hvor det kan settes spørsmålsteget ved selskapets grunnleggende oppgaver.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil imøtekomme ønsket fra Vinmonopolet om å kunne få drive informasjon om sine produkter i kombinasjon med mat gjennom såkalt publikumsprøving utenfor butikkens åpningstid. I den forbindelse må det åpnes for at Vinmonopolets butikker gis skjenkebevilling for å kunne utøve denne virksomheten. Disse medlemmer vil i den sammenheng vise til at stadig flere er opptatt av kombinasjonen vin og mat, og ønsker å få kunnskap om dette temaet. Det er derfor naturlig at de av Vinmonopolets ansatte som ønsker å drive med dette, må få lov til å kunne dele sin kunnskap med de av kommunens innbyggere som ønsker å motta kunnskapen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at Vinmonopolet iverksetter et forsøksprosjekt med publikumsprøving av Vinmonopolets produkter."

6.7 Forslag om enkelte endringer i vinmonopolloven

6.7.1 *Sammendrag*

I henhold til lov 19. juni 1931 nr. 18 om Aktieselskapet Vinmonopolet (vinmonopolloven) § 9 skal Vinmonopolet ha en bedriftsforsamling på 21 medlemmer, hvorav 14 oppnevnes av Stortinget og 7 velges av og blant de ansatte. Det følger av vinmonopolloven § 15 at Stortinget fastsetter godtgjørelsen til bedriftsforsamlingens medlemmer.

I brev av 13. juni 2002 fra Stortingets presidentskap til sosialministeren vises det til at det etter Presidentskapets oppfatning ikke lenger er hensiktsmessig at godtgjørelsen til Vinmonopolets organer fastsettes av Stortinget. Presidentskapet anmoder også om at departementet vurderer om lovens § 9 bør fore-

slås endret slik at Stortinget ikke lenger skal oppnevne medlemmer av bedriftsforsamlingen.

Departementet foreslår at vinmonopolloven § 9 endres slik at medlemmer og varamedlemmer til bedriftsforsamlingen oppnevnes av Kongen, at bedriftsforsamlingen reduseres fra 21 til 12 medlemmer, og at den skal være beslutningsdyktig når minst 9 medlemmer er til stede. Videre foreslås det at vinmonopolloven § 15 endres slik at Kongen fastsetter godtgjørelsen til bedriftsforsamlingens medlemmer og varamedlemmer.

6.7.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, ønsker å bevare en bredt sammensatt bedriftsforsamling. En bred sammensetning sikrer bedre regional representasjon. Flertallet mener det også er viktig å sikre annet perspektiv på virksomheten enn ren bedriftsøkonomisk ved utvikling av Vinmonopolet. Ved å gi flere særskilt innsikt i Vinmonopolets virksomhet mener flertallet at det kan bidra til tilslutning til monopolordningen. Bredde i kompetanse og i de alkoholpolitiske vurderingene sikres best ved å opprettholde en bedriftsforsamling på 21 personer. Flertallet er for at bedriftsforsamlingens medlemmer oppnevnes av Kongen, men ikke øvrig endring av § 9 første ledd og ingen endring av § 9 tredje ledd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet går inn for at vinmonopolloven §§ 9 og 15 endres i samsvar med forslagene i proposisjonen og fremmer følgende forslag:

"I lov 19. juni 1931 nr. 18 om Aktieselskapet Vinmonopolet gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd første punktum skal lyde:

Selskapet skal ha en bedriftsforsamling på 12 medlemmer.

§ 9 tredje ledd første punktum skal lyde:

Bedriftsforsamlingen er beslutningsdyktig når minst 9 medlemmer er til stede."

7. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

7.1 *Sammendrag*

Det uttales at forslagene i proposisjonen ikke innebærer store økonomiske eller administrative konsekvenser verken for kommunene, staten eller bevilningshaverne.

Når det gjelder forslagene som angår kommunal styring, saksbehandling og kontroll, uttales det at departementets forslag vil forenkle og effektivisere kommunens mulighet for kontroll med det kommunale bevillingssystemet for salgs- og skjenkebevillinger.

Det framholdes at det foreslåtte bevillingssystemet for import og engrossalg vil være samfunnsøkonomisk lønnsomt selv om det isolert sett vil kunne medføre merarbeid og økte kostnader for toll- og avgiftsetaten. De samlede kostnadene vil likevel reduseres fordi toll- og avgiftsetaten allerede i dag administrerer en registreringsordning for de samme varene. Dersom toll- og avgiftsetatens kontrolloppgaver utvides og dette medfører økte kostnader, vil Sosialdepartementet og Finansdepartementet i forbindelse med iverksettingen av endringene foreslå nødvendige budsjettmessige tiltak.

Departementets forslag om å avvikle praksis med å utarbeide en fireårig landsplan for AS Vinmonopolet vil innebære en administrativ forenkling for departementet og for Vinmonopolet. Vinmonopolet vil imidlertid få et større ansvar for å sørge for tilfredsstillende rutiner for håndtering av henvendelser fra kommuner som ønsker informasjon om etableringskriterier og muligheten for at Vinmonopolet vil søke kommunen om bevilling.

8. IKRAFTSETTING OG OVERGANGS-ORDNINGER

8.1 Sammendrag

Det framholdes at det forut for lovens ikraftsetting vil være nødvendig med gjennomgang, revisjon og utforming av tilhørende forskrifter, samt å utarbeide informasjonsmaterieell. Omfanget av arbeidet med forskriftsendringene vil variere fra saksområde til saksområde, og det er derfor nødvendig at ikraftsettingsbestemmelsen gir klar hjemmel for delt ikraftsetting. Det foreslås at loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer, og at Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

Det framholdes at bevillingsinnehavere som ikke selv importerer/produserer alkoholholdig drikk, evt. kan ha behov for en overgangsordning, og det foreslås at Kongen kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

Som følge av forslagene om å basere regelverket for salg og skjenking av alkoholholdig drikk på en inndeling etter alkoholstyrke og ikke alkoholtipe er det etter departementets oppfatning behov for en overgangsregel knyttet til omfanget av skjenkebevilling inntil utløpet av gjeldende bevillingsperiode. Departementet foreslår at innehaver av kommunal og statlig bevilling som på tidspunktet for ikrafttredelsen har rett til skjenking av øl eller øl/vin, uten forut-

gående søknad gis rett til å skjenke også annen alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen er klar over at det foreligger en in-konsekvens i proposisjonens forslag til overgangsbestemmelser (jf. VII), og fremmer følgende forslag til VII pkt. 2:

"Innehaver av skjenkebevilling som ved lovens ikrafttredelse har bevilling til skjenking av øl og sterkøl eller øl, sterkøl og vin eller øl og vin, kan uten forutgående søknad skjenke også annen alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent inntil bevillingen utløper."

9. DOKUMENT NR. 8:79 (2003-2004) FORSLAG FRA STORTINGSREPRESENTANTENE HARALD T. NESVIK OG ØYSTEIN HEDSTRØM OM LOV OM ENDRING I LOV 2. JUNI 1989 NR. 27 OM OMSETNING AV ALKOHOLHOLDIG DRIKK M.V.

9.1 Sammendrag

Det fremmes i dokumentet følgende forslag:

I

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. gjøres følgende endring:

§ 8-12 oppheves.

II

Denne lov trer i kraft straks."

Som bakgrunn for forslaget viser forslagsstillerne til at Sosial- og helsedirektoratet har slått fast at det ikke er tillatt for norske butikker å selge øl til priser som medfører at butikkene taper penger.

Med henvisning til Norsk lovkommentar framholder forslagsstillerne at det er tillatt å selge øl til en meget lav pris dersom dette også er tilfellet for butikens profil hva angår det øvrige varesortimentet.

Forslagsstillerne mener at butikkeierne selv er i stand til å vurdere sin forretnings situasjon uten inn- gripen og hjelp fra myndighetene, og at det ikke bør være slik at myndighetene skal gripe inn overfor butikker som velger å selge øl til en pris som medfører at de ikke tjener penger. For at det ikke skal være tvil om dette, fremmes det forslag om å oppheve den paragrafen som ble brukt som grunnlag for å gripe inn overfor dagligvarehandelen hva angikk prisen på øl.

9.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til brev av 10. november 2004 fra Arbeids- og sosialministeren der forslaget om å oppheve alkoholloven § 8-12 blir sett på som svært uheldig. Det blir i brevet vist til at alkohollovens forbud mot salg med rabatt har et mye bredere virkeområde enn den prisdumpingen på øl som var foranledningen til forslaget. I tillegg blir det fremholdt at:

"Ved å oppheve forbudet vil det være lovlig for innehavere av salgsbevillinger å prise alkoholholdig drikk på en måte som oppfordrer til økt forbruk, noe som klart strider mot alkohollovens formål."

Flertallet ønsker ikke at øl skal prises for lavt og brukes som lokkevarer. Flertallet har også merket seg at prising av ulike rabatttilbud også vil kunne komme til å utfordre reklameforbudet ytterligere.

Flertallet mener derfor at Dokument nr. 8:79 (2003-2004) bør avvises.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Dokument nr. 8:79 (2003-2004) og fremmer følgende forslag:

"I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. gjøres følgende endring:

§ 8-12 oppheves."

10. TEKNISK ENDRING I LOV OM SOSIALE TJENESTER M.V.

10.1 Sammendrag

Ved lov 19. desember 2003 nr. 134 om endringer i lov om sosiale tjenester m.v. og lov om helsetjenesten i kommunene ble de midlertidige reglene i tidligere kapittel 6A i sosialtjenesteloven i hovedsak videreført i et nytt og permanent regelverk i kapittel 4A. Ved en feil viser § 4A-6 annet ledd til tiltak etter § 4A-5 annet ledd i stedet for tredje ledd. Det foreslås å endre § 4A-6 annet ledd slik at bestemmelsen viser til tredje ledd i § 4A-5.

Det foreslås at lovendringen trer i kraft straks.

11. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. gjøres følgende endringer:

§ 1-7a første ledd skal lyde:

Ved vurderingen av om bevilling bør gis, kan kommunen blant annet legge vekt på antallet salgs- og skjenkesteder, stedets karakter, beliggenhet, målgruppe, tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne, trafikk- og ordensmessige forhold, næringspolitiske hensyn og hensynet til lokalmiljøet for øvrig. Det skal også legges vekt på om bevillings søker, styrer, stedfortreder og personer som nevnt i § 1-7b første ledd, er egnet til å ha og/eller utøve bevilling.

§ 3-2 nytt annet punktum skal lyde:

Det kan også settes vilkår om at salgsstedet skal overholde de krav til tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne som er påbudt i lovverket."

§ 4-3 nytt annet punktum skal lyde:

Det kan også settes vilkår om at skjenkestedet skal overholde de krav til tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne som er påbudt i lovverket.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen om å gjennomgå gjeldende lovverk som ledd i å sikre funksjonshemmede adgang til utesteder og sikre funksjonshemmede mot diskriminering på utesteder. Stortinget ber om at resultatet av gjennomgangen forelegges Stortinget.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen sørge for at Vinmonopolet AS utarbeider en 4-årig landsplan for utvikling av Vinmonopolets salgnett. Målet med planen skal være å sikre større likhet i tilgjengelighet innen totalantallet utsalg på landsbasis. Landsplanen skal sendes på høring til kommunene.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. gjøres følgende endringer:

§ 1-9 nytt tredje ledd skal lyde:

Bevillingsmyndigheten kan når som helst kreve tilgang til salgs- og skjenkestedets lokaler, herunder kreve å få nødvendige opplysninger om drift fra bevillingsinnehaver. Bevillingsinnehaver plikter uten erstatning eller vederlag å utlevere nødvendige vareprøver til bevillingsmyndigheten.

§ 1-10 første ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Dersom søknad om ny bevilling ikke er endelig avgjort av kommunen innen tre måneder, skal kommunen gi tillatelse til at det drives videre på den tidligere bevilling inntil endelig behandling har funnet sted i kommunen.

Fjerde punktum blir femte punktum.

§ 3-3 annet punktum skal lyde:

Kommunestyret fastsetter det høyeste antall utsalgssteder for AS Vinmonopolet innen kommunen.

§ 3-4 første ledd første og annet punktum skal lyde:

Salg fra AS Vinmonopolets utslag kan skje fra kl. 08.00 til kl. 20.00. På dagen før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 18.00.

§ 3-4 tredje ledd skal lyde:

Salg fra AS Vinmonopolets utsalg er forbudt på søn- og helligdager, 1. og 17. mai, jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften.

§ 8-12 oppheves.

Kap. 9 oppheves.

Forslag 5

I lov 19. juni 1931 nr. 18 om Aktieselskapet Vinmonopolet gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd første punktum skal lyde:

Selskapet skal ha en bedriftsforsamling på 12 medlemmer.

§ 9 tredje ledd første punktum skal lyde:

Bedriftsforsamlingen er beslutningsdyktig når minst 9 medlemmer er til stede.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen sørge for at Vinmonopolet iverksetter et forsøksprosjekt med publikumsprøving av Vinmonopolets produkter.

12. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité med følgende unntak:

Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet fremmer forslagene til endringene av alkoholloven § 1-7 tredje ledd, § 1-7b, § 1-8 tredje ledd, § 1-9 nytt tredje ledd, § 1-10 første ledd nytt fjerde punktum, § 3-3 annet punktum, § 3-4 første ledd første og annet punktum, § 3-4 tredje ledd, § 9-2 annet ledd og forslaget under B.

Komiteen viser til proposisjonen, dokumentet og merknadene og rår Odelstinget til å gjøre slike vedtak:

vedtak til lover:

A.

vedtak til lov

om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og enkelte andre lover

I

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. (*alkoholloven*)

§ 1-3 skal lyde:

§ 1-3. Definisjon av alkoholholdig drikk

I denne lov brukes alkoholholdig drikk som fellesbetegnelse på drikker som inneholder mer enn 2,5 volumprosent alkohol, likevel slik at aldersgrensebestemmelsen i § 1-5 også får anvendelse på drikk mellom 0,7 og 2,5 volumprosent *alkohol*.

Med brennevin forstås drikk som inneholder tilvirket alkohol ublandet eller i blanding med andre *produkter*. Enhver drikk som *inneholder* 22 volumprosent alkohol *eller mer*, regnes som brennevin.

Som alkoholholdig drikk etter denne lov regnes ikke væsker som ved denaturering eller av andre grunner er uhensiktsmessig som berusningsmiddel og heller ikke væsker som bare er tilsatt den mengde alkohol som er nødvendig for oppløsning eller holdbarhet.

Bestemmelsene i denne lov gjelder ikke alkohol som i medhold av annen lov selges, kjøpes, utleveres eller sendes til medisinsk eller teknisk eller vitenskapelig bruk, eller sprit til desinfeksjonsbruk.

Departementet kan gi forskrifter om hvilke alkoholholdige produkter som skal regnes som alkoholholdig drikk, og om hvilke alkoholholdige drikker

som skal regnes som brennevin. I tvilstilfelle kan departementet avgjøre spørsmålene med bindende virkning.

§ 1-4a skal lyde:

§ 1-4a. Bevillingsplikt

Salg, skjenking og tilvirkning av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av bevilling etter denne lov.

Ny § 1-4c skal lyde:

§ 1-4c. Registreringsplikt - engrossalg av alkoholholdig drikk

Engrossalg av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av registrering som avgiftspliktig virksomhet hos toll- og avgiftsetaten. Engrossalg med varer som det er betalt særavgift for kan likevel skje på grunnlag av registrering etter denne lov i samsvar med forskrifter gitt av departementet.

Engrossalg av alkoholholdig drikk som ikke skjer til kjøper i utlandet kan bare skje til den som har bevilling til detalj salg, skjenking eller tilvirkning av vedkommende drikk, eller som kan drive engrossalg. Engrossalg kan likevel ikke skje til den som bare har bevilling til salg eller skjenking for en enkelt bestemt anledning eller en ambulerende skjenkebevilling. Selgeren plikter å forvise seg om at kjøperen har nødvendig bevilling eller kan drive engrossalg.

Departementet kan gi forskrifter om adgang for den som driver engrossalg til å benytte alkoholholdig drikk som gave, lønn eller utbytte, samt å selge alkohol til ansatte til eget bruk.

Engrossalg skal utøves på en slik måte at de vilkår som er nevnt i denne lov og i bestemmelser gitt i medhold av loven til enhver tid er oppfylt, og for øvrig på en forsvarlig måte. Departementet kan gi forskrifter om innholdet i plikten til å sikre at virksomheten utøves i henhold til bestemmelser gitt i eller i medhold av loven.

Kontroll med utøvelsen av engrossalg tilligger toll- og avgiftsetaten.

§ 1-5 skal lyde:

§ 1-5. Aldersgrense

Salg, skjenking eller utlevering av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer må ikke skje til noen som er under 20 år.

Salg, skjenking eller utlevering av alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent må ikke skje til noen som er under 18 år.

Den som selger eller skjenker alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer, må ha fylt 20 år, og den som selger eller skjenker annen alkoholholdig drikk, må ha fylt 18 år. Dette gjelder likevel ikke servitør med kokk- eller servitørfagbrev, eller ved salg av drikk som inneholder mellom 0,7 og

2,5 volumprosent alkohol når en person over 18 år har daglig tilsyn med salget. Departementet kan gi forskrifter om unntak fra aldersgrensebestemmelsene for lærlinger og andre under opplæring.

Departementet kan gi forskrifter om aldersgrensen for innførsel av alkoholholdig drikk.

§ 1-6 skal lyde:

§ 1-6. Bevillingsperioden

Kommunal bevilling til salg av alkoholholdig drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent kan gis for 4 år av gangen, og med opphør senest 30. juni året etter at nytt kommunestyre tiltrer.

Kommunal bevilling til salg av annen alkoholholdig drikk enn nevnt i første ledd og til skjenking av alkoholholdig drikk kan gis for perioder inntil 4 år, og med opphør senest 30. juni året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Slike bevillinger kan dessuten gis for en bestemt del av året, og for en enkelt bestemt anledning.

Statlige skjenkebevillinger gis inntil videre.

Statlige tilvirkningsbevillinger gis inntil videre, men kan dersom særlige forhold tilsier det gis for en bestemt periode.

Dersom spørsmålet om fornyelse av gitt bevilling ikke er endelig avgjort innen bevillingsperiodens utløp, er bevillingen fortsatt gyldig inntil utgangen av den måned hvor endelig vedtak om ny bevilling er truffet, likevel ikke utover 3 måneder fra begynnelsen av den nye bevillingsperioden.

§ 1-7 tredje ledd skal lyde:

Kommunen kan pålegge søkeren å dokumentere de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om kravene i §§ 1-7b og 1-7c er oppfylt, herunder ved behov pålegge søkeren å legge frem finansieringsplan, driftsbudsjett og likviditetsbudsjett for virksomheten.

§ 1-7 nytt femte ledd skal lyde:

Kommunen kan delegere bevillingsmyndigheten til en interkommunal sammenslutning. Avgjørelser fattet av den interkommunale sammenslutningen kan påklages til vertskommunens klageorgan.

§ 1-7b skal lyde:

§ 1-7b. Krav til vandel

Bevillingshaver og personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten, må ha utvist uklanderlig vandel i forhold til alkohollovgivningen og bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, samt skatte- og avgifts- og regnskapslovgivningen.

Person som eier en vesentlig del av virksomheten eller av et selskap som driver virksomheten, som

oppebærer en vesentlig del av dens avkastning eller som i kraft av sin stilling som leder har vesentlig innflytelse på den, vil alltid anses å ha vesentlig innflytelse på virksomheten.

I vurderingen av om en person har vesentlig innflytelse på virksomheten, kan det også tas hensyn til personens nærstående innflytelse på virksomheten. Med nærstående menes

- 1) *ektefelle eller person som vedkommende bor sammen med i ekteskapslignende forhold*
- 2) *slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje, samt søsken*
- 3) *Ved vurderingen av bevillingshavers og andre personers vandel etter første ledd kan det ikke tas hensyn til forhold som er eldre enn 10 år.*

Departementet kan gi forskrifter om innholdet i og dokumentasjon av vandelskravene.

Vandelskravene gjelder ikke for bevilling til AS Vinmonopolet, for adgang til å drive engrossalg etter § 1-4c, eller for bevilling etter § 5-3 og kapittel 6.

§ 1-7c skal lyde:

§ 1-7c. Styrer og stedfortreder

For hver bevilling skal det utpekes en styrer med stedfortreder som må godkjennes av bevillingsmyndigheten. Det kan gjøres unntak fra kravet om stedfortreder når det vil virke urimelig bl.a. av hensyn til salgs- eller skjenkestedets størrelse. Kravet om styrer og stedfortreder gjelder ikke for bevilling til AS Vinmonopolet og for statlig bevilling etter kapittel 6.

Styrer og stedfortreder må være ansatt på salgs- eller skjenkestedet eller arbeide i virksomheten i kraft av eierstilling. Som styrer kan bare utpekes den som har styringsrett over salg eller skjenking, herunder ansvar for å føre tilsyn med utøvelsen av bevillingen. I styrers fravær påhviler styrers plikter stedfortreder. Bevillingshaver må straks søke om godkjenning av ny styrer dersom styrer slutter.

Styrer og stedfortreder må være over 20 år og ha dokumentert kunnskap om alkoholloven og bestemmelser gitt i medhold av den. Dokumentasjonskravet gjelder ikke ved tildeling av bevilling for en enkelt bestemt anledning etter § 1-6 annet ledd og ambulende bevilling etter § 4-5.

Styrer og stedfortreder må ha utvist uklanderlig vandel i forhold til alkohollovgivningen og bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål.

Ved vurderingen av styrers og stedfortreders vandel etter fjerde ledd, kan det ikke tas hensyn til forhold som er eldre enn 10 år.

På anmodning fra bevillingsmyndigheten har styrer og stedfortreder plikt til å legitimere seg.

Departementet kan gi forskrifter om innholdet i og dokumentasjon av vandels- og kvalifikasjonskravene, herunder om betaling for avleggelse av prøve.

Departementet kan gi forskrifter om det nærmere innholdet i styrers og stedfortreders plikt til å sikre at bevillingen utøves i henhold til bestemmelser gitt i medhold av denne lov.

§ 1-8 tredje ledd skal lyde:

En bevilling kan også inndras dersom det skjer gjentatt narkotikaomsetning på skjenkestedet, eller dersom det ved skjenkestedet skjer gjentatt diskriminering av grunner som nevnt i straffeloven § 349a.

§ 1-9 skal lyde:

§ 1-9. Kontroll med salgs- og skjenkebevillinger

Kontroll med utøvelsen av kommunal bevilling til skjenking av alkoholholdig drikk, salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol og statlig bevilling etter § 5-3 første ledd tilligger kommunen.

Kontroll med utøvelsen av statlig bevilling etter §§ 5-2 og 5-3 annet ledd tilligger departementet.

Bevillingsmyndigheten kan når som helst kreve tilgang til salgs- og skjenkestedets lokaler og regnskaper, herunder kreve å få nødvendige opplysninger om regnskap og drift fra bevillingshaver. Bevillingshaver plikter uten erstatning eller vederlag å utlevere nødvendige vareprøver til bevillingsmyndigheten.

Departementet kan gi forskrifter om kontroll med salg og skjenking og om utøvelsen av kontrollen.

Departementet kan gi forskrifter om internkontroll for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av denne lov overholdes.

§ 1-10 første ledd skal lyde:

Bevillingen faller bort ved overdragelse av virksomheten. Det samme gjelder ved overdragelse av alle eller en dominerende andel av aksjene eller andelen i et selskap som eier slik virksomhet. Virksomheten kan likevel fortsette på den tidligere bevilling i inntil tre måneder, så fremt bevillingsmyndigheten er underrettet om dette og *det søkes om ny bevilling uten ugrunnet opphold, og senest innen 30 dager, etter overdragelsen. Dersom søknad om ny bevilling ikke er endelig avgjort av kommunen innen tre måneder, kan kommunen gi tillatelse til at det drives videre på den tidligere bevilling i inntil ytterligere en måned.* Alkoholholdig drikk som inngår i varebeholdningen, kan overdras sammen med virksomheten etter forskrifter gitt av departementet.

§ 1-12 oppheves.

§ 1-13 oppheves.

§ 1-14 skal lyde:

§ 1-14. Opplysninger til statistiske formål *mv*

Departementet kan gi forskrifter om plikt for bevillingshaver og den som driver engrossalg til å avgi opplysninger til statistiske formål.

Det skal føres et register med opplysninger om innehavere av bevillinger etter denne lov, og over de som kan drive engrossalg. Departementet kan gi forskrifter om føring og bruk av registeret, og om bevillingsmyndighetenes og toll- og avgiftsetatens plikt til å avgi opplysninger til registeret.

§ 1-15 tredje ledd skal lyde:

Bestemmelsen gjelder ikke statlige bevillinger etter kapittel 6.

§ 2-1 skal lyde:

§ 2-1. Retten til innførsel av alkoholholdig drikk

Alkoholholdig drikk kan bare innføres fra utlandet av den som *kan drive engrossalg*, har *tilvirkningsbevilling*, utvidet salgsbevilling etter § 3-1 tredje ledd eller skjenkebevilling utvidet til å gjelde innførsel etter § 4-2 tredje ledd.

Etter forskrifter gitt av departementet kan alkoholholdig drikk likevel *innføres av AS Vinmonopolet* uten bevilling som nevnt i første ledd. Uten slik bevilling kan alkoholholdig drikk også innføres til personlig bruk og av fremmede makters representasjoner i Norge for tjenestebruk, når det skjer avgiftsfritt eller etter forskrifter gitt av departementet.

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2. Retten til utførsel av alkoholholdig drikk

Som ledd i næringsvirksomhet kan alkoholholdig drikk bare utføres av den som har *tilvirkningsbevilling eller som kan drive engrossalg*.

§ 3-1 skal lyde:

§ 3-1. Retten til salg av alkoholholdige drikker

Salg av *alkoholholdig drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent* kan bare foretas av AS Vinmonopolet på grunnlag av kommunal bevilling.

Salg av annen alkoholholdig drikk enn nevnt i første ledd kan bare foretas på grunnlag av kommunal bevilling. Det gjelder også der salget skal drives av et selskap som helt eller delvis eies av kommunen. Bevillingen gjelder for et bestemt lokale og en bestemt type virksomhet. Salgsbevilling kan ikke utøves sammen med skjenkebevilling i samme lokale.

Bevilling etter annet ledd kan utvides til å omfatte innførsel av *annen alkoholholdig drikk* enn nevnt i første ledd, for salg i egen virksomhet. Bevillinger gitt for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning, jf. § 1-6 annet ledd, kan ikke utvides

til å omfatte tillatelse til innførsel for salg i egen virksomhet. Bestemmelsene i lovens kapittel 1 og 3 får anvendelse så langt de passer. Bevilling til salg av alkoholholdig drikk med høyere alkoholinnhold enn 4,7 volumprosent til AS Vinmonopolet kan bare gis dersom det også gis bevilling til salg av *annen alkoholholdig drikk* i kommunen.

AS Vinmonopolet kan ikke inneha bevilling til salg av alkoholholdig drikk som ikke omfattes av selskapets enerett etter første ledd eller tilvirkningsbevilling, og kan ikke drive engrossalg av alkoholholdig drikk.

AS Vinmonopolet skal ikke forskjellsbehandle leverandører og produkter på grunnlag av nasjonalitet eller opprinnelsesland. Departementet kan gi forskrifter om innkjøp, produktutvalg, leveringsbetingelser og prisfastsetting.

Det kan bare selges alkoholholdig drikk som er levert av en som har *tilvirknings- eller salgsbevilling eller som kan drive engrossalg*, eller som er innført med hjemmel i tredje ledd eller av AS Vinmonopolet med hjemmel i § 2-1 annet ledd.

§ 3-3 skal lyde:

§ 3-3. Fastsettelse av antall salgsbevillinger for AS Vinmonopolet

Departementet kan fastsette høyeste antall salgsbevillinger og fordelingen av disse. Kommunestyret fastsetter det høyeste antall utsalgssteder for AS Vinmonopolet innen kommunen og godkjenner deres beliggenhet. *Bestemmelsen i § 1-7a første ledd første punktum gjelder tilsvarende.*

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4. Tidsinnskrenkninger for salg fra AS Vinmonopolets utsalg

Salg fra AS Vinmonopolets *utsalg* kan skje fra kl. 08.30 til kl. 18.00. På dagen før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 15.00. Dette gjelder ikke dagen før Kristi Himmelfartsdag. *Åpningstiden for AS Vinmonopolets utsalg kan likevel ikke være lengre enn fastsatt salgstid for annen alkoholholdig drikk i kommunen.*

Åpningstiden for AS Vinmonopolets *utsalg* fastsettes av departementet. Departementet kan bestemme at salgstiden skal begrenses til ukens 5 første hverdager.

Salg fra AS Vinmonopolets *utsalg* er forbudt på søn- og helligdager, 1. og 17. mai, jul-, nyttårs-, påske- og pinseften og på *stemmedagene* for stortingsvalg, fylkestingsvalg, *kommunestyrevalg* og på folkeavstemning vedtatt ved lov.

Overskriften til punkt III i kapittel 3 skal lyde:

III. Salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol

§ 3-7 skal lyde:

§ 3-7. Tidsinnskrenkninger for salg og utlevering av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol

Salg og utlevering av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol kan skje fra kl. 08.00 til kl. 18.00. På dager før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 15.00. Dette gjelder ikke dagen før Kristi Himmelfartsdag.

Kommunestyret kan generelt for kommunen eller for det enkelte salgssted innskrenke eller utvide tiden for salg i forhold til det som følger av første ledd. Salg og utlevering av drikk som nevnt i første ledd er likevel forbudt etter kl. 20.00 på hverdager, og etter kl. 18.00 på dager før søn- og helligdager unntatt dagen før Kristi Himmelfartsdag. Det kan bestemmes at salg ikke skal finne sted til bestemte tider på dagen eller på bestemte ukedager.

Salg og utlevering av drikk som nevnt i første ledd skal ikke skje på søn- og helligdager, 1. og 17. mai, og på stemmedagene for stortingsvalg, fylkestingsvalg, kommunestyrevalg og folkeavstemning vedtatt ved lov.

§ 3-8 skal lyde:

§ 3-8. Salgssteder som ikke kan gis bevilling

Departementet kan gi forskrifter om at visse typer salgssteder ikke skal kunne gis bevilling til salg av alkoholholdig drikk.

§ 3-9 nytt annet ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter som utfyller og presiserer innholdet i plikten til å utøve bevillingen i samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov.

Kapittel 3A oppheves.

§ 4-1 skal lyde:

§ 4-1. Skjenking av alkoholholdige drikker

Det kan ikke gis bevilling til salg og skjenking i samme lokale. Flere skjenkebevillinger til samme lokale kan bare gis til én bevillingshaver, med mindre det i bevillingene fastsettes skjenketider som ikke er overlappende, jf. § 4-4.

Det kan bare skjenkes alkoholholdig drikk som er levert av en som har tilvirknings- eller salgsbevilling eller som kan drive engrossalg, eller som er tilvirket eller innført med hjemmel i § 4-2 tredje ledd.

§ 4-2 første ledd skal lyde:

Bevillingen kan gjelde alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol, alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent eller all alkoholholdig drikk.

§ 4-2 tredje ledd skal lyde:

Bevillingen kan utvides til å omfatte tilvirkning av alkoholholdig drikk som ikke er brennevin, eller til innførsel av slik alkoholholdig drikk som bevillingen gjelder, for skjenking i egen virksomhet. Bevillinger gitt for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning, jf. § 1-6 annet ledd, kan ikke utvides til å omfatte tillatelse til innførsel for skjenking i egen virksomhet. Også statlige skjenkebevillinger kan utvides til å omfatte slik innførsel. Bestemmelsene i lovens kapittel 1 og 4 får anvendelse så langt de passer.

§ 4-4 skal lyde:

§ 4-4. Tidsinnskrenkninger for skjenking av alkoholholdige drikker

Skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer kan skje fra kl. 13.00 til 24.00. Skjenking av annen alkoholholdig drikk kan skje fra kl. 08.00 til 01.00.

Kommunestyret kan generelt for kommunen eller for det enkelte skjenkested innskrenke eller utvide tiden for skjenking i forhold til det som følger av første ledd.

Fastsatt skjenketid kan utvides for en enkelt anledning.

Skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer er forbudt mellom kl. 03.00 og 13.00. Skjenking av annen alkoholholdig drikk er forbudt mellom kl. 03.00 og 06.00.

Tiden for skjenking av alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer kan ikke fastsettes utover den tid det kan skjenkes annen alkoholholdig drikk.

Konsum av utskjenket alkoholholdig drikk må opphøre senest 30 minutter etter skjenketidens utløp.

På overnattingssteder kan det skjenkes alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent til overnattingsgjester uten hensyn til begrensningene i denne paragraf.

§ 4-5 siste punktum skal lyde:

En ambulerende bevilling kan ikke utvides til å omfatte tilvirkning eller innførsel av alkoholholdig drikk for skjenking i egen virksomhet.

§ 4-7 nytt annet ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter som utfyller og presiserer innholdet i plikten til å utøve bevillingen i

samsvar med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov.

§ 5-2 første ledd skal lyde:

Departementet kan etter å ha innhentet nødvendige uttalelser gi

1. bevilling til å skjenke *alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent* på tog som er kollektive transportmidler
2. bevilling til å skjenke *alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent* om bord i fly på innenlandske flyvninger
3. bevilling til å skjenke *alkoholholdig drikk* om bord i skip som er kollektive transportmidler, og om bord i cruiseskip på turer av flere dagers varighet

§ 5-2 tredje ledd skal lyde:

Bevilling etter første ledd nr. 3 til skjenking om bord i skip som er kollektive transportmidler, gir videre bare rett til å skjenke *alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer* dersom skipet går i fart mellom Norge og utlandet eller i kystfart over fire dagers varighet.

§ 5-3 første og annet ledd skal lyde:

Befalsmesser som drives i samsvar med retningslinjene for slik virksomhet kan gis bevilling av departementet til å skjenke *alkoholholdig drikk*.

Når særlige grunner tilsier det, kan departementet gi Forsvaret og Direktoratet for *samfunnsikkerhet* og beredskap adgang til å gi skjenkebevilling til befalsmesser ved anlegg som av hensyn til rikets sikkerhet er sikkerhetsgradert.

§ 6-1 skal lyde:

§ 6-1. Tilvirkning av alkoholholdig drikk

Tilvirkning av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av bevilling gitt av departementet, eller tillatelse etter § 4-2 tredje ledd. *Bevillingen kan omfatte alkoholholdig drikk som ikke er brennevin, brennevin, eller all alkoholholdig drikk. Bevillingsplikten gjelder ikke tilvirkning til eget bruk av alkoholholdig drikk som ikke er brennevin.*

Tilvirkningsanlegget skal være innrettet på tilfredsstillende måte. Departementet kan gi forskrifter om dette.

Ny § 6-2 skal lyde:

§ 6-2. Vilkår for tildeling av tilvirkningsbevilling

Tilvirkningsbevilling gis dersom følgende vilkår er oppfylt:

1. *Bevillingshaver, og person som eier en vesentlig del av virksomheten eller av selskap som driver*

virksomheten eller oppbærer en vesentlig del av dens inntekter eller i kraft av sin stilling som leder har vesentlig innflytelse på den, har utvist uklanderlig vandel i forhold til lovgivning av betydning for hvordan virksomheten skal utøves, herunder alkohollovgivningen, tollovgivningen, skatte- og avgiftslovgivningen, regnskaps- og selskapslovgivningen og næringsmiddelovgivningen.

2. *Det er stilt tilfredsstillende sikkerhet for oppfyllelse av krav på alkoholavgift.*
3. *Varelageret er tilfredsstillende sikret.*
4. *Bevillingshaver ikke driver annen virksomhet som er uforenlig med tilvirkning av alkoholholdig drikk.*

Departementet kan gi forskrifter til utfylling av denne paragrafen.

Ny § 6-3 skal lyde:

§ 6-3. Krav til søknaden

Søknaden skal være skriftlig og være ledsaget av et søknadsgebyr. Søkeren skal i søknaden uoppfordret fremlegge de opplysninger som er nødvendige for å kunne ta stilling til om lovens krav for å tildele bevilling er oppfylt. Den skal også inneholde opplysninger om annen virksomhet søkeren driver.

Departementet kan gi forskrifter om hvilke krav som skal stilles til søknaden og om søknadsgebyret.

Ny § 6-4 skal lyde:

§ 6-4. Innhenting av uttalelser

Før søknaden avgjøres skal det innhentes uttalelse fra politiet, avgiftsmyndighetene, skattemyndighetene, tollmyndighetene og Mattilsynet.

Ny § 6-5 skal lyde:

§ 6-5. Opplysningsplikt

Politi, avgiftsmyndighetene, skattemyndighetene, tollmyndighetene og Mattilsynet plikter uten hinder av taushetsplikt å gi de opplysninger som er nødvendige for behandlingen av saker etter dette kapittel.

Ny § 6-6 skal lyde:

§ 6-6. Utøvelse av tilvirkningsbevilling

Bevillingen skal utøves på en slik måte at de vilkår som er nevnt i bevillingsvedtaket, i denne lov og i bestemmelser gitt i medhold av loven, til enhver tid er oppfylt, og for øvrig på forsvarlig måte. Departementet kan stille nye vilkår dersom dette er nødvendig for å sikre gjennomføringen av loven.

Den som har tilvirkningsbevilling har ansvaret for at distribusjonen av varene skjer i betryggende former og i samsvar med regler gitt i eller i medhold

av denne lov, fra produksjonsstart eller det tidspunkt varene ankommer til landet og til de er levert annen bevillingshaver. Dette gjelder selv om distribusjonen er overlatt til andre.

Dersom tapping eller andre deler av virksomheten er overlatt til andre, har bevillingshaver ansvar for at det skjer i betryggende former og i samsvar med regler gitt i eller i medhold av denne lov.

Departementet kan gi forskrifter om distribusjon og tapping. Departementet kan også gi forskrifter om plikt for bevillingshaver til å avgi opplysninger til statistiske formål.

Ny § 6-7 skal lyde:

§ 6-7. Melding og godkjenning

Før bevilling tas i bruk skal melding om dette sendes departementet. Videre skal det gis melding før virksomheten nedlegges eller avbrytes. Det skal gis melding om etablering eller nedleggelse av lager, om endringer i ledelsen av virksomheten og om overdragelse av vesentlige deler av aksjene eller selskapsandeler. Videre skal det også gis melding dersom virksomhetens omfang endres vesentlig og om andre forhold som har betydning for kontrollen med virksomheten.

Nytt lager eller endring av et lagers innretning må godkjennes av bevillingsmyndigheten før endringen iverksettes. Tilsvarende gjelder dersom nytt tapperi tas i bruk, eller et tapperis innretning endres.

Ny § 6-8 skal lyde:

§ 6-8. Kontroll med utøvelsen av tilvirkningsbevillingen

Kontrollen med utøvelsen av tilvirkningsbevilling tilligger departementet.

Departementet kan når som helst kreve tilgang til virksomhetens lokaler og til dens regnskaper. Bevillingshaver plikter å gi de nødvendige opplysninger om regnskap og drift for at kontrollen kan gjennomføres. Bevillingshaver plikter uten erstatning å utlevere nødvendige vareprøver.

Departementet kan gi forskrifter om kontrollen med utøvelsen av bevillingen. Departementet kan også gi forskrifter om internkontroll og regnskapsførsel for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av denne lov overholdes.

Ny § 6-9 skal lyde:

§ 6-9. Bevillingsgebyr

For bevilling til tilvirkning av alkoholholdig drikk skal det betales et årlig gebyr som beregnes på grunnlag av omsatt mengde av alkoholholdig drikk. Departementet fastsetter et minstegebyr som skal innbetales før bevillingen utøves og ikke senere enn 1. februar i de påfølgende år.

Departementet kan gi forskrifter om beregning og innbetaling av gebyret.

Ny § 6-10 skal lyde:

§ 6-10. Inndragning av bevilling

Departementet kan inndra bevillingen dersom vilkårene som nevnt i § 6-2 ikke lenger er oppfylt eller bevillingshaver for øvrig ikke oppfyller sine forpliktelser etter denne loven eller ved overtredelse av annen lovgivning som står i sammenheng med denne lovs formål.

Bevillingen skal inndras hvis den ikke lenger utøves.

Overskriften til kapittel 7 skal lyde:

Kapittel 7. Gebyrer, avgifter og anvendelse av AS Vinmonopolets overskudd

§ 7-1 første og annet ledd skal lyde:

For bevilling til salg av alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol og til skjenking av alkoholholdig drikk skal det betales et årlig bevillingsgebyr som beregnes i forhold til forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk.

Departementet gir forskrifter om gebyrsatser og innbetaling av gebyret. For bevilling som gjelder skjenking ved en enkelt bestemt anledning og ambulerende bevilling, kan departementet bestemme en særskilt gebyrsats. Bevillingsmyndigheten fastsetter gebyret.

§ 7-2 første ledd skal lyde:

AS Vinmonopolet betaler hvert år en avgift til statskassen.

§ 7-3 skal lyde:

§ 7-3. Statens andel av AS Vinmonopolets overskudd

I forbindelse med statsbudsjettet fastsetter Stortinget hvert år en andel av AS Vinmonopolets nettooverskudd som overføres til statskassen.

§ 8-3 første ledd nr. 1 skal lyde:

1. at væsken er bestemt til framstilling av eller er vare som ikke er brennevin

§ 8-4 overskrift skal lyde:

§ 8-4. Preparater som anvendes til alkoholholdig drikk

§ 8-8 skal lyde:

§ 8-8. Ulovlig kjøp

Det er forbudt å kjøpe alkoholholdig drikk med 22 volumprosent alkohol eller mer på vegne av noen

som er under 20 år eller annen alkoholholdig drikk for noen som er under 18 år.

§ 8-11 skal lyde:

§ 8-11. Forbud mot salg og skjenking til *rusmiddel-påvirkede* personer

Det er forbudt å selge eller skjenke alkoholholdig drikk til personer som er åpenbart *påvirket av rusmidler*, eller skjenke alkoholholdig drikk på en slik måte at vedkommende må antas å bli åpenbart *påvirket*.

§ 9-2 annet ledd skal lyde:

Departementet gir forskrifter om avgrensning, utfylling, *gjennomføring av og unntak fra* bestemmelsene i første ledd. Departementet kan gjøre *ytterligere* unntak fra forbudene når særlige grunner foreligger.

II

I lov 19. juni 1931 nr. 18 om Aktieselskapet Vinmonopolet gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd skal annet punktum lyde:

2/3 av medlemmene med varamedlemmer oppnevnes av *Kongen*.

§ 15 skal lyde:

§ 15. Kongen fastsetter godtgjørelsen til styrets, *bedriftsforsamlingens og kontrollkomiteens* medlemmer. Styret fastsetter lønnen til administrerende *direktør*.

IV

I lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter gjøres følgende endring:

§ 7 nytt annet ledd skal lyde:

Departementet kan bestemme at politiet, skattemyndighetene og Mattilsynet uten hinder av taushetsplikt plikter å gi toll- og avgiftsetaten nødvendige opplysninger for behandling av søknader om registrering for avgift på alkoholholdige drikkevarer.

V

I lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. gjøres følgende endring:

§ 4A-6 annet ledd skal lyde:

Dersom en nødsituasjon etter § 4A-5 *tredje* ledd bokstavene a og b gjør det nødvendig å skjerme tjenestemottakeren fra andre personer, skal skjermingen foregå i et ordinært beboelsesrom med ulåst dør. Sikkerhetsmessige hensyn kan unntaksvis tilsi at døren låses. Vedkommende skal i alle tilfeller holdes under oppsyn, og skjermingen skal avbrytes straks situasjonen er brakt under kontroll.

VI

Endringen i lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. trer i kraft straks. For øvrig gjelder loven fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

VII

1. Kongen kan gi nærmere overgangsbestemmelser.
2. Innehaver av skjenkebevilling som ved lovens ikrafttredelse har bevilling til skjenking av øl og sterkøl eller øl, sterkøl og vin eller øl og vin, kan uten forutgående søknad skjenke også annen alkoholholdig drikk med lavere alkoholinnhold enn 22 volumprosent inntil bevillingen utløper.
3. Innehavere av skjenkebevilling som benytter seg av adgangen til å skjenke alkoholholdig drikk som ikke er nevnt i gjeldende bevilling, skal gi melding om slik utvidelse av virksomheten til bevillingsmyndigheten.

B

Dokument nr. 8:79 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik og Øystein Hedstrøm om lov om endring i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. – avvises.

Departementet kan gi forskrifter om aldersgrensen for innførsel av alkoholholdig drikk.

Oslo, i sosialkomiteen, den 23. november 2004

John I. Alvheim

leder

Per Steinar Osmundnes

ordfører